

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ
ΤΗΡΟΥΝ ΒΙΒΛΙΑ Α' ΚΑΙ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

της

ΒΕΝΤΖΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού
διπλώματος ειδίκευσης στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

Μάιος 2012

Διπλωματική εργασία

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ
ΤΗΡΟΥΝ ΒΙΒΛΙΑ Α' ΚΑΙ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

της

ΒΕΝΤΖΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Επιβλέπων καθηγητής:

Παπαδόπουλος Δημήτριος

Περίληψη

Ο κύριος κορμός της Ελληνικής οικονομίας αποτελείται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις με Βιβλία Β κατηγορίας (ΚΒΣ), οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας εργασίας.

Με αντικειμενικό στόχο την παρουσίαση ζητημάτων που άπτονται της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των επιχειρήσεων που τηρούν Βιβλία Β' κατηγορίας, η θεματολογία αναπτύσσεται σε τρεις επιμέρους ενότητες. Αρχικά παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και παρατίθεται το περίγραμμα του νομικού και φορολογικού καθεστώτος στο οποίο υπόκεινται. Στη συνέχεια, με δεδομένο τον έντονα προσωπικό τους χαρακτήρα και τις δυσχέρειες διερεύνησης της οικονομικής τους κατάστασης λόγω του ατελούς χαρακτήρα των λογιστικών τους στοιχείων, παρουσιάζονται τα εργαλεία και τα κριτήρια (ποσοτικά και ποιοτικά) που χρησιμοποιούν τα Τραπεζικά Ιδρύματα στην Ελλάδα προκειμένου να αξιολογήσουν την πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων αυτών κατά το στάδιο της δανειοδότησής τους. Γίνεται αναφορά στις αλλαγές που επέφερε η εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης Βασιλείας II και στις προκλήσεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις Τράπεζες στα νέα δεδομένα. Τέλος, αναγνωρίζοντας ότι για την επιβίωση και την οικονομική ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και κατ' επέκταση της εθνικής οικονομίας απαιτείται η ύπαρξη ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την επιχειρηματική δραστηριότητα, γίνεται μια προσπάθεια επισκόπησης των αναπτυξιακών κινήτρων που θεσμοθετήθηκαν, του σημερινού πλαισίου στήριξης της κατηγορίας των επιχειρήσεων αυτών και των μέτρων που πρέπει να παρθούν για την περαιτέρω ανάπτυξή τους.

Περιεχόμενα

1ο μέρος: ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΜΕ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ – ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	1
1. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	3
1.1. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΒΣ	3
1.1.1. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ.....	4
1.1.2. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ.....	5
1.1.3. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ	6
1.1.4. ΕΝΤΑΞΗ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΤΗΣΙΑ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ	6
1.2. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΒΣ.....	8
1.2.1. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (άρθρο 5 ΚΒΣ).....	8
1.2.2. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (άρθρο 6ΚΒΣ).....	9
1.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΑΙ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕ Β ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ.....	12
1.3.1. ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	12
1.3.2. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	14
2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	19
2.1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	19
2.2. ΦΟΡΟΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ	24
2.3. ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ	25
2.3.1. ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΦΠΑ-ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ	26
2.3.2. ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΦΠΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΦΟΡΟΥ	28
2.3.3. ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΦΠΑ	30
2.3.4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΥΣΗΣ/ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ.....	32
2.3.5. ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	32
3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΞΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	34
3.1. Η ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	34
3.2. ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	35
3.3. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	37
ΜΕΡΟΣ 2^ο : ΔΑΝΕΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ- ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	39
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	39

2. ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ	39
3. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΠΙΣΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ, ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.....	40
4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	42
4.1. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.....	42
4.2. ΕΜΠΕΙΡΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	43
5. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΜΕ	44
5.1. ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	44
5.2. ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ.....	46
6. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ ΒΙΒΛΙΑ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.....	47
6.1. ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	47
6.2. ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	49
7. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	51
7.1. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	51
7.2. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ.....	53
7.3. ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ.....	55
7.4. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ.....	56
7.4.1. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	56
7.4.2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΜΕ.....	58
3^ο ΜΕΡΟΣ: ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	60
1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	60
2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ.....	61
2.1. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ.....	61
2.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ.....	62
3. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	64
3.1. ΓΕΝΙΚΑ	64
3.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ.....	65
3.3. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004.....	67
3.4. Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝ 3299/04.....	69
3.5. Ο ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3908/2011	70

4. ΕΝΕΡΓΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ-ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	76
5. ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	81
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	84

1ο μέρος: ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΜΕ Α' ΚΑΙ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ – ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ο τομέας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχει αποκληθεί ως η «ραχοκοκαλιά» κάθε οικονομίας, εξαιτίας της συνεισφοράς τους στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, την απασχόληση και την εξαγωγική δραστηριότητα. Επιπλέον, στις αναπτυγμένες οικονομίες, οι ΜΜΕ έχουν έντονη παρουσία σε νέες παραγωγικές διαδικασίες και υπηρεσίες, όπου συχνά εμπλέκονται οι νέες τεχνολογίες.

Οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αποτελούν την συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων που λειτουργούν. Μια επιχείρηση θεωρείται μικρομεσαία όταν η διοίκηση ασκείται από τον ιδιοκτήτη της επιχείρησης, που έχει και το γενικό έλεγχο και τη διαχείριση της εταιρίας, έχει σχετικά μικρό μερίδιο αγοράς, περιορισμένους οικονομικούς πόρους και απασχολεί σχετικά μικρό αριθμό εργαζομένων. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι εταιρίες προσωπικές ή οικογενειακές και ακολουθούν εμπειρικές μεθόδους διοίκησης, καθώς τα εξειδικευμένα διοικητικά στελέχη είναι περιορισμένα, ενώ ο ιδιοκτήτης-διευθυντής παίζει μεγάλο ρόλο στην επιτυχία ή αποτυχία της εταιρίας.

Τα πλεονεκτήματα της μικρομεσαίας επιχείρησης είναι:

- Ευελιξία και ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων
- Καλύτερη και ευκολότερη ροή πληροφοριών
- Συντονισμός προσπαθειών
- Δυναμισμός, δημιουργικότητα του φορέα με αυξημένο αίσθημα ατομικής πρωτοβουλίας και ευθύνης.

- Προσωπικές σχέσεις και γνωριμία με το πελατολόγιο-Εξυπηρέτηση ιδιαίτερων αναγκών των πελατών.
- Γρήγορη προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.
- Καινοτομίες στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών.
- Περιορισμός γενικών εξόδων.

Τα μειονεκτήματα της μικρομεσαίας επιχείρησης είναι:

- Ο μεγάλος επιχειρηματικός κίνδυνος
- Δυσκολίες στην προμήθεια πρώτων υλών αναφορικά με την τιμή και την ποιότητα.
- Μικρή παραγωγική ικανότητα για την κάλυψη μεγάλων παραγγελιών.
- Περιορισμένοι οικονομικοί πόροι και δυσκολία μακροχρόνιου τραπεζικού δανεισμού.
- Ανεπαρκής εμπορική οργάνωση και δίκτυο πωλήσεων.
- Περιορισμένος αριθμός εξειδικευμένων διοικητικών στελεχών.
- Αβεβαιότητα για το μέλλον
- Δεν υπάρχει τμήμα σχεδιασμού εκπαίδευσης

Οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις και οι επιτηδευματίες που ασχολούνται είτε με την παροχή υπηρεσιών είτε με την παραγωγή και εμπορία αγαθών στην Ελλάδα, τηρούν κυρίως Βιβλία Β' Κατηγορίας.

1. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το Π.Δ. 186/1992 «Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων» όπως δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α 84, περιέχει τις διατάξεις που ορίζουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των επιτηδευματιών σχετικά με την τήρηση των βιβλίων και την έκδοση στοιχείων, για την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων. Είναι επινόημα ελληνικό, καθώς τα θέματα που πραγματεύεται ο κώδικας αυτός, στις άλλες χώρες ρυθμίζονται μηχανογραφικά και αυτόματα.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν ολοκληρωμένα μηχανογραφικά συστήματα και γι' αυτό ο Κώδικας ακολουθείται για τη σωστή τήρηση των βιβλίων, ώστε να υπάρχει συμμόρφωση με τη φορολογική νομοθεσία, καθώς επίσης και για τη σωστή έκδοση των στοιχείων (τιμολογίων, αποδείξεων κλπ.). Γίνονται προσπάθειες από το Υπουργείο Οικονομικών για τη δημιουργία Ηλεκτρονικού Κώδικα προς αντικατάσταση του παρόντος, καθώς και για την ηλεκτρονική επίλυση των οικονομικών διαφορών με την Εφορία, με παράλληλη δυνατότητα πληρωμής με πιστωτική κάρτα.

Οι διατάξεις του ΠΔ 186/1992 τροποποιούνται και συμπληρώνονται συνεχώς με νομοθετήματα, με τελευταίο το ν. 3943/2011.

1.1. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΒΣ

Το άρθρο 4 του ΚΒΣ (κωδικοποιημένος μέχρι και το ν.3943/2011) έχει τίτλο «Ένταξη επιτηδευματιών σε κατηγορία τήρησης βιβλίων». Στις παραγράφους 2 έως 6 του άρθρου ορίζεται πώς ο επιτηδευματίας εντάσσεται σε κατηγορία βιβλίων.

Το άρθρο 2 του ΚΒΣ στην παράγραφο 5 ορίζει ποιοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση της τήρησης των βιβλίων και της έκδοσης των αποδείξεων λιανικής πώλησης αγαθών και παροχής υπηρεσιών: οι επιτηδευματίες φυσικά πρόσωπα, που πραγματοποίησαν κατά την προηγούμενη ετήσια διαχειριστική περίοδο ακαθάριστα

έσοδα μέχρι δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ από την πώληση αγαθών ή μέχρι το αυτό ποσό από την πώληση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, εφόσον στην περίπτωση αυτή τα ακαθάριστα έσοδα από την παροχή υπηρεσιών δεν υπερβαίνουν τις πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ, ή μέχρι τις πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ από την παροχή υπηρεσιών, καθώς και τα φυσικά πρόσωπα που εκμεταλλεύονται φορτηγά πλοία του Ν. 27/75 (ΦΕΚ Α' 77), των οποίων η συνολική χωρητικότητα δεν υπερβαίνει τους πεντακόσιους (500) κόρους. Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται επί ελευθέρων επαγγελματιών, επί επιτηδευματιών που πραγματοποιούν ακαθάριστα έσοδα από χονδρικές πωλήσεις κατά ποσοστό τουλάχιστον εξήντα τοις εκατό (60%) ή εξαγωγές ανεξάρτητα από ποσοστό, επί επιτηδευματιών που υποχρεούνται στην τήρηση πρόσθετων βιβλίων της παραγράφου 5 του άρθρου 10 του παρόντος Κώδικα, ως και επί επιτηδευματιών που παρέχουν υπηρεσίες από επαγγελματική εγκατάσταση ή παρέχουν υπηρεσίες επισκευής ή συντήρησης τεχνικών έργων ή εγκαταστάσεων επιτηδευματιών ή μη. Ειδικά και ανεξάρτητα από το ύψος των ακαθάριστων εσόδων απαλλάσσεται από την τήρηση βιβλίων, ο πλανόδιος λαχειοπώλης, μόνο για τη δραστηριότητα αυτή.

1.1.1. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Στην τρίτη κατηγορία, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 4 του ΚΒΣ εντάσσονται:

- α) Οι ημεδαπές και αλλοδαπές ανώνυμες και περιορισμένης ευθύνης εταιρίες.
- β) Τα πρόσωπα των περιπτώσεων β', γ' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 101 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 2238/1994 – ΦΕΚ 151 Α') που ασχολούνται με την ανέγερση και πώληση οικοδομών ή την κατασκευή δημόσιων ή ιδιωτικών τεχνικών έργων, καθώς και οι κοινοπραξίες που έχουν το ίδιο αντικείμενο εργασιών, εφόσον σε αυτές συμμετέχει τουλάχιστον ένα από τα πρόσωπα της παρούσας περίπτωσης ή ημεδαπή ανώνυμη ή περιορισμένης ευθύνης εταιρεία.

γ) Οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρείες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου και οι αστικές εταιρίες που ασχολούνται με την ανέγερση και πώληση οικοδομών για όλες τις δραστηριότητές τους, εφόσον σε αυτές συμμετέχει τουλάχιστον ένα από τα πρόσωπα της παραγράφου 1 του άρθρου 101 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

δ) Οι κοινοπραξίες στις οποίες εισφέρεται η κατασκευή τμήματος ή ολόκληρου δημόσιου ή ιδιωτικού τεχνικού έργου από τις κοινοπραξίες της περίπτωσης β'.

Κατ' εξαίρεση, μπορούν να τηρήσουν βιβλία δεύτερης κατηγορίας οι αλλοδαπές γενικά επιχειρήσεις που εγκαθίστανται στην Ελλάδα με βάση τις διατάξεις των α.ν. 89/1967 (ΦΕΚ Α' 132) και 378/1968 (ΦΕΚ Α' 82), καθώς και τα υποκαταστήματα των αλλοδαπών αεροπορικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα και απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος με τον όρο της αμοιβαιότητας.

1.1.2. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Στη δεύτερη κατηγορία, σύμφωνα με την Τρίτη παράγραφο του άρθρου 4 του ΚΒΣ, εντάσσονται:

α) Ο εκμεταλλευτής πλοίου δεύτερης κατηγορίας του άρθρου 3 του ν. 27/1975, καθώς και ο επιτηδευματίας του οποίου τα καθαρά κέρδη προσδιορίζονται με ειδικό τρόπο σύμφωνα με τις διατάξεις περί φορολογίας εισοδήματος, με εξαίρεση τον επιτηδευματία που ασχολείται με την κατασκευή δημόσιων ή ιδιωτικών τεχνικών έργων.

β) Ο πράκτορας εφημερίδων και περιοδικών, καθώς και ο πρατηριούχος χονδρικής πώλησης καπνοβιομηχανικών προϊόντων.

Όποιος από τους παραπάνω επιτηδευματίες διατηρεί και κλάδο παροχής άλλων υπηρεσιών ή πώλησης αγαθών τηρεί, για όλες τις δραστηριότητες του τα βιβλία της κατηγορίας που αντιστοιχεί στο σύνολο των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων του.

γ) Ο πρατηριούχος υγρών καυσίμων για την εμπορία βενζίνης και πετρελαίου, ο εκμεταλλευτής περιπτέρου, ο πωλητής οπωρολαχανικών, νωπών αλιευμάτων και λοιπών αγροτικών προϊόντων αποκλειστικά στις κινητές λαϊκές αγορές ή πλανοδίως, ο επιτηδευματίας του μητρώου ΔΙ.ΠΕ.ΘΕ. για την εμπορία πετρελαίου εσωτερικής καύσης (DIESEL) θέρμανσης και ο εκμεταλλευτής κινητής καντίνας.

1.1.3. ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Η παράγραφος 4 του άρθρου 4 που όριζε τους επιτηδευματίες με βιβλία Α' Κατηγορίας, **καταργήθηκε** με την παράγραφο 3 του άρθρου 19 του νόμου 3842/2010 και η κατάργησή του ισχύει από την 1η Ιουλίου 2010 σύμφωνα με την παράγραφο θ του άρθρου 92 του ίδιου νόμου.

Την παραθέτουμε παρακάτω όπως ίσχυε μετά το ν. 3784/2009 μέχρι την κατάργησή της: Στην πρώτη κατηγορία : α) ο εκμεταλλευτής περιπτέρου, β) ο πωλητής οπωρολαχανικών, νωπών αλιευμάτων και λοιπών αγροτικών προϊόντων αποκλειστικά στις κινητές λαϊκές αγορές ή πλανοδίως, γ) ο πρατηριούχος υγρών καυσίμων, για την εμπορία βενζίνης. Όποιος από τους παραπάνω επιτηδευματίες διατηρεί και κλάδο πώλησης άλλων αγαθών ή παροχής υπηρεσιών τηρεί για τον κλάδο αυτόν τα βιβλία της κατηγορίας που αντιστοιχεί στα ετήσια ακαθάριστα έσοδα του κλάδου αυτού όχι όμως κατηγορίας κατώτερης της δεύτερης με την επιφύλαξη των διατάξεων των παραγράφων 3 και 6 του άρθρου 4.

1.1.4. ΕΝΤΑΞΗ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΤΗΣΙΑ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ

Με βάση την παράγραφο 5 του άρθρου 4 του ΚΒΣ, οι λοιποί επιτηδευματίες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, για τους οποίους δεν προβλέπεται ένταξη με βάση τις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου, οι νέοι επιτηδευματίες κατά την έναρξη των εργασιών τους για τους οποίους δεν προβλέπεται ειδική ένταξη, καθώς και

οι αστικές επαγγελματικές εταιρείες δικηγόρων που προεδρικού διατάγματος 518/1989 (ΦΕΚ 220 Α') εντάσσονται στην κατηγορία που αντιστοιχεί στα ετήσια ακαθάριστα έσοδά τους, όχι όμως σε κατηγορία κατώτερη της δεύτερης.

Στην παράγραφο 7 του άρθρου 4 ορίζονται τα όρια για την κατηγορία τήρησης βιβλίων, ορίζονται με βάση το ύψος των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της προηγούμενης διαχειριστικής περιόδου, ως ακολούθως:

Κατηγορίες Βιβλίων όρια ακαθαρίστων εσόδων

Δεύτερη μέχρι και 1.500.000 ευρώ

Τρίτη άνω των 1.500.000 ευρώ

Ειδικά οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρείες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου, οι αστικές εταιρείες και οι κοινοπραξίες, οι οποίες ασχολούνται με την ανέγερση και πώληση οικοδομών και στις οποίες δεν συμμετέχει πρόσωπο της παραγράφου 1 του άρθρου 101 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, καθώς και οι επιτηδευματίες φυσικά πρόσωπα που ασχολούνται με το ίδιο αντικείμενο εργασιών για τις διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από 1.1.2008 και μετά εντάσσονται στην τρίτη κατηγορία βιβλίων για τη δραστηριότητα αυτή, εφόσον τα ετήσια ακαθάριστα έσοδα της προηγούμενης κάθε φορά διαχειριστικής περιόδου υπερβαίνουν τα πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ. Όποιος από τους επιτηδευματίες αυτούς ασχολείται και με την κατασκευή δημόσιων ή ιδιωτικών τεχνικών έργων, για την ένταξη σε κατηγορία βιβλίων ο κλάδος αυτός κρίνεται αυτοτελώς με βάση τα όρια του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου. Στην περίπτωση που έχει παράλληλα και άλλο κλάδο πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, τηρεί για όλες τις δραστηριότητές του τα βιβλία της κατηγορίας που αντιστοιχεί στο σύνολο των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων του, με βάση τα όρια του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου.

Αν η προηγούμενη διαχειριστική περίοδος είναι μικρότερη ή μεγαλύτερη του 12μήνου τα ετήσια ακαθάριστα έσοδα για την εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα αυτού βρίσκονται με αναγωγή. Όταν πωλούνται αγαθά για λογαριασμό τρίτου ως ακαθάριστο έσοδο για την τήρηση βιβλίων θεωρείται η αξία των αγαθών που πωλήθηκαν. Για την υποχρέωση σύνταξης απογραφής από τον επιτηδευματία της δεύτερης κατηγορίας κατά την πρώτη διαχειριστική του περίοδο τα ακαθάριστα έσοδα αυτής δεν ανάγονται σε ετήσια.

Σύμφωνα με την παράγραφο 8 του άρθρου 4 του ΚΒΣ, ο επιτηδευματίας, από την έναρξη της διαχειριστικής του περιόδου, μπορεί να τηρήσει βιβλία ανώτερης κατηγορίας από εκείνη στην οποία εντάσσεται, με την προϋπόθεση της τήρησης όλων των βιβλίων και των στοιχείων, που ορίζονται για την κατηγορία αυτή, επιφυλασσομένων των διατάξεων της παραγράφου 9 του άρθρου 32 του ν. 1642/1986.

Σύμφωνα με την παράγραφο 9, σε περιπτώσεις μετασχηματισμού επιχειρήσεων, η νέα εταιρεία έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις για την εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα αυτού, που είχε οποιαδήποτε από τις επιχειρήσεις ή κλάδους που μετασχηματίστηκαν.

1.2. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΒΣ

1.2.1. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (άρθρο 5 ΚΒΣ)

Το άρθρο 5 του Κ.Β.Σ. που όριζε τα βιβλία Α' Κατηγορίας, έχει καταργηθεί. Σύμφωνα με αυτό, και μέχρι την κατάργησή του:

Ο επιτηδευματίας της πρώτης κατηγορίας, για την άσκηση του επαγγέλματος του, τηρούσε βιβλίο αγορών, σε ξεχωριστές στήλες του οποίου καταχωρούσε:

α) το είδος του δικαιολογητικού, τον αύξοντα αριθμό και τη χρονολογία έκδοσης ή

λήψης του και το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία του εκδότη, β) την αξία αγοράς αγαθών και λήψης υπηρεσιών, τα έξοδα, το Φ.Π.Α. των πράξεων αυτών και τις επιστροφές και εκπτώσεις που γίνονται με ιδιαίτερα στοιχεία, οι οποίες μπορεί να καταχωρούνται αφαιρετικά από τις αντίστοιχες στήλες.

Η αξία κάθε πράξης της προηγούμενης παραγράφου αναλύεται σε στήλες του τηρούμενου βιβλίου ή σε καταστάσεις, ανάλογα με τις ανάγκες της φορολογίας εισοδήματος και του Φ.Π.Α. Η ανάλυση αυτή μπορούσε να γίνει το αργότερο μέχρι τη λήξη της προθεσμίας για την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων.

Σε ιδιαίτερες στήλες ή σε ιδιαίτερο χώρο του βιβλίου καταχωρούνταν η αξία αγοράς των παγίων στοιχείων. ο Φ.Π.Α. αυτών, καθώς και τα δάνεια που θα χορηγούνταν ή λαμβάνονταν.

Τα ποσά των εξόδων μέχρι εκατόν πενήντα (150) ευρώ έκαστο και ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί σε αυτά μπορούσαν να καταχωρούνται καθημερινά στις στήλες που αφορούν συγκεντρωτικά με ένα ποσό, με αναγραφή και του πλήθους των αντίστοιχων δικαιολογητικών.

1.2.2. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (άρθρο 6ΚΒΣ)

Το άρθρο 6 του ΚΒΣ που έχει τίτλο «Βιβλία Β' Κατηγορίας» ορίζει τα εξής:

Ο επιτηδευματίας της δεύτερης κατηγορίας, για την άσκηση του επαγγέλματος του, τηρεί βιβλίο εσόδων - εξόδων, σε ξεχωριστές στήλες του οποίου καταχωρεί:

α) το είδος του δικαιολογητικού, τον αύξοντα αριθμό και τη χρονολογία έκδοσης ή λήψης του, καθώς και το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία του εκδότη των στοιχείων αγορών και εξόδων.

β) τα ακαθάριστα έσοδα από την πώληση εμπορευμάτων, προϊόντων, πρώτων υλών, από την παροχή υπηρεσιών και από λοιπές πράξεις,

γ) τις δαπάνες για αγορά αγαθών, διακεκριμένα και ανάλογα με τον προορισμό τους για μεταπώληση ή παραγωγή προϊόντων, τις δαπάνες λήψης υπηρεσιών, τα γενικά έξοδα και λοιπές πράξεις.

δ) τις επιστροφές και τις εκπτώσεις που γίνονται με ιδιαίτερο στοιχείο επί των πιο πάνω πράξεων, οι οποίες μπορεί να καταχωρούνται αφαιρετικά από τις αντίστοιχες στήλες.

ε) το Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί στις πιο πάνω πράξεις.

Το ποσό κάθε πράξης της προηγούμενης παραγράφου αναλύεται σε ιδιαίτερες στήλες του τηρουμένου βιβλίου ή σε καταστάσεις, ανάλογα με τις ανάγκες της φορολογίας εισοδήματος και του Φ.Π.Α.. Η ανάλυση αυτή μπορεί να γίνει το αργότερο μέχρι τη λήξη της προθεσμίας για την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων.

Τα ποσά των ακαθάριστων εσόδων και ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί σ' αυτά μπορεί να καταχωρούνται καθημερινά στις στήλες που αφορούν με ένα ποσό για κάθε ένα είδος και σειρά στοιχείων που εκδόθηκαν την ίδια ημέρα με αναγραφή του πρώτου και τελευταίου αριθμού. Σε περίπτωση χρήσης ταμειακής μηχανής αναγράφεται ο αριθμός του ημερησίου δελτίου «Ζ», όπως ορίζεται από τις εκάστοτε ισχύουσες αποφάσεις περί Τεχνικών Προδιαγραφών των φ.τ.μ.. Παρέχεται η δυνατότητα καταχώρησης των ημερήσιων δελτίων «Ζ» με μία μηνιαία συγκεντρωτική εγγραφή με βάση δελτίο μηνιαίας αναφοράς, που εκτυπώνεται από την φ.τ.μ., και στο οποίο εμφανίζονται τα αντίστοιχα αθροίσματα των επί μέρους ημερήσιων δελτίων «Ζ», με αναγραφή στο βιβλίο εσόδων-εξόδων της περιόδου που αφορά, καθώς και του πρώτου και του τελευταίου αριθμού του ημερησίου δελτίου «Ζ» του αντίστοιχου μήνα. Τα ημερήσια δελτία «Ζ» θα συνεχίσουν να εκδίδονται και να διαφυλάσσονται κατά τα οριζόμενα από τις εκάστοτε ισχύουσες αποφάσεις περί τεχνικών προδιαγραφών των φ.τ.μ. και των

διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 21 του Κώδικα αυτού. Στον ίδιο χρόνο διαφυλάσσονται και τα παραπάνω δελτία αναφοράς.

Τα ποσά των εξόδων μέχρι εκατόν πενήντα (150) ευρώ έκαστο και ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί σε αυτά μπορεί να καταχωρούνται καθημερινά στις στήλες που αφορούν συγκεντρωτικά με ένα ποσό, με αναγραφή και του πλήθους των αντίστοιχων δικαιολογητικών.

Σε ιδιαίτερο χώρο του βιβλίου καταχωρούνται διακεκριμένα:

α) τα έσοδα και έξοδα που πραγματοποιούνται για λογαριασμό τρίτου,

β) οι αυτοπαραδόσεις αγαθών ή η ιδιοχρησιμοποίηση υπηρεσιών.

γ) Η αξία αγοράς και πώλησης των πάγιων στοιχείων, ο Φ.Π.Α. που αναλογεί σε αυτές, καθώς και οι αποσβέσεις τους, όταν εξάγεται λογιστικό αποτέλεσμα.

δ) οι καταθέσεις και οι αναλήψεις κεφαλαίων, τα δάνεια που χορηγούνται και λαμβάνονται, καθώς και οι εισπράξεις ή οι καταβολές που γίνονται για μερική ή ολική εξόφληση τους.

Μέχρι τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του οικείου οικονομικού έτους στο βιβλίο εσόδων - εξόδων καταχωρείται ανάλυση των ακαθάριστων εσόδων από πωλήσεις αγαθών και παροχή υπηρεσιών, με διάκριση λιανικών - χονδρικών πωλήσεων, καθώς και των εξόδων για αμοιβές προσωπικού και τρίτων, για ενοίκια, για τόκους και για λοιπά έξοδα. Η ανάλυση αυτή δεν απαιτείται εάν προκύπτει από τον τρόπο τήρησης του βιβλίου εσόδων - εξόδων.

Ο επιτηδευματίας της δεύτερης κατηγορίας τηρεί και βιβλίο απογραφών εμπορεύσιμων περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 27 και 28 του παρόντος Κώδικα, εφόσον τα ετήσια ακαθάριστα έσοδά του από πώληση αγαθών υπερβαίνουν το δέκα τοις εκατό (10%) του γενικού ορίου τήρησης βιβλίων Γ΄

κατηγορίας όπως αυτό ορίζεται από το άρθρο 4 του Κώδικα αυτού. Στο βιβλίο απογραφών η καταγραφή της απογραφής γίνεται κατά ποσότητα και αξία μέχρι την 20ή Φεβρουαρίου εκάστου έτους και όχι αργότερα από την ημερομηνία υποβολής εκκαθαριστικής δήλωσης Φ.Π.Α. ή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.

1.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΑΙ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕ Β ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ

1.3.1. ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Οι οικονομικές καταστάσεις είναι ένας συμφωνημένος και γενικά αποδεκτός τρόπος παρουσίασης της εικόνας και των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης για μια περίοδο, όπως αυτές προκύπτουν από τα τηρούμενα λογιστικά βιβλία, όπου καταγράφονται με τη διπλογραφική μέθοδο τα λογιστικά γεγονότα της εταιρείας. Το 1^ο διεθνές λογιστικό πρότυπο περιλαμβάνει μια πλήρη σειρά οικονομικών καταστάσεων οι οποίες είναι:

- ο Ισολογισμός, δηλαδή μια φωτογραφία μιας δεδομένης στιγμής, που παρουσιάζει τα περιουσιακά στοιχεία και τη χρηματοοικονομική διάρθρωση μιας εταιρείας, συνήθως στο τέλος μιας περιόδου,
- η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης που παρουσιάζει τις κινήσεις των αποτελεσματικών λογαριασμών κατά τη διάρκεια μιας περιόδου,
- ο Πίνακας Ταμειακών Ροών, που παρουσιάζει τις ταμειακές κινήσεις που έλαβαν χώρα σε μια εταιρεία κατά τη διάρκεια μιας περιόδου,
- ο Πίνακας Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, που παρουσιάζει τις μεταβολές που έλαβαν χώρα στα ίδια κεφάλαια μιας εταιρείας κατά τη διάρκεια μιας περιόδου και

- οι Σημειώσεις (Προσάρτημα) που περιέχει πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία τόσο για τις προηγούμενες οικονομικές καταστάσεις όσο και για άλλα θέματα.

Τα βιβλία δεύτερης κατηγορίας είναι, σύμφωνα με τα παραπάνω αναφερόμενα του ΚΒΣ, ένα βιβλίο, αυτό των Εσόδων-Εξόδων. Η πληροφόρηση που μας παρέχει το βιβλίο είναι επαρκής για τη σύνταξη της **κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως**, εφόσον γνωρίζουμε τη νομική μορφή της επιχείρησης επαρκεί και για τη σύνταξη του πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων, όμως δεν επαρκεί για τη σύνταξη ισολογισμού.

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων δείχνει τα έσοδα και τα έξοδα μιας εταιρείας ομαδοποιημένα με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να εμφανίζονται ξεχωριστά τα αποτελέσματα (κέρδη ή ζημίες) που προκύπτουν από τις λειτουργικές δραστηριότητες της εταιρείας για μια περίοδο, τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα για την ίδια περίοδο και τα έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα της ίδιας επίσης περιόδου. Επιπλέον, ο πίνακας της Καταστάσεως Αποτελεσμάτων πρέπει να περιλαμβάνει, ως ελάχιστο, θέσεις στοιχείων που παρουσιάζουν τα ακόλουθα κονδύλια:

- Έσοδα
- Τα αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως
- Χρηματοοικονομικά έξοδα
- Μερίδιο κερδών και ζημιών από συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες που παρακολουθούνται με τη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσεως
- δαπάνη φόρου
- Κέρδος ή ζημία από συνήθεις δραστηριότητες
- Έκτακτα στοιχεία
- δικαιώματα μειοψηφίας, και
- Καθαρό κέρδος ή ζημία χρήσεως.

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών δείχνει τις ταμιακές ροές (εισροές και εκροές) όπως προκύπτουν από τρεις ξεχωριστές ομάδες δραστηριοτήτων μιας εταιρείας.

Λειτουργικές δραστηριότητες (πληρωμές και εισπράξεις που αφορούν την κύρια δραστηριότητα της εταιρείας – π.χ. εισπράξεις από πελάτες και πληρωμές σε προμηθευτές - πληρωμές στο προσωπικό, πληρωμές για άλλα λειτουργικά έξοδα και φόρους, καθώς και οποιεσδήποτε πληρωμές και εισπράξεις δεν ανήκουν στις επόμενες δύο ομάδες δραστηριοτήτων),

Επενδυτικές δραστηριότητες (πληρωμές και εισπράξεις που αφορούν κυρίως αγορά και πώληση παγίων ή αγορά και πώληση χρεογράφων ή είσπραξη μερισμάτων) και *Χρηματοοικονομικές δραστηριότητες* (πληρωμές και εισπράξεις που αφορούν κυρίως δάνεια και τους σχετικούς τόκους καθώς και εισπράξεις από αύξηση κεφαλαίου και πληρωμές μερισμάτων).

1.3.2. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

Ο υπολογισμός του οικονομικού αποτελέσματος των επιχειρήσεων με βιβλία β' κατηγορίας είναι τουλάχιστον απαραίτητος για τις ανάγκες της φορολογίας εισοδήματος. Αυτός ο υπολογισμός γίνεται με τους ακόλουθους δύο τρόπους:

α) το φορολογικό τρόπο, όπως προτείνεται από τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και

β) με τον θεωρητικό τρόπο, ως διαφορά μεταξύ της αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων αρχής χρήσεως και της αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων τέλους χρήσεως.

Ο πρώτος τρόπος περιέχεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 31 του Ν 2238/1994 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος» [τελευταία κωδικοποίηση με το ν.4002/2011].

Το καθαρό εισόδημα των επιχειρήσεων που τηρούν επαρκή και ακριβή βιβλία και στοιχεία δεύτερης και τρίτης κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων εξευρίσκεται λογιστικώς με έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα, των ακόλουθων εξόδων:

- των γενικών εξόδων διαχείρισης
- Των δαπανών για τη συντήρηση και επισκευή των επαγγελματικών γενικά εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και αυτοκινήτων οχημάτων.
- Της αξίας των πρώτων και βοηθητικών υλών που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και των άλλων εμπορεύσιμων αγαθών, στην οποία περιλαμβάνονται και οι ειδικές δαπάνες επεξεργασίας, αποθήκευσης, μεταφοράς, ασφάλειας κ.λ.π.
- Των δεδουλευμένων κάθε είδους τόκων δανείων ή πιστώσεων, γενικά, της επιχείρησης.
- Των ποσών των κάθε είδους φόρων, τελών και δικαιωμάτων, που βαρύνουν την επιχείρηση
- Των ποσών των αποσβέσεων για την κάλυψη της φθοράς των κάθε είδους εγκαταστάσεων ή μηχανημάτων ή φθαρτών υλικών, συναφών με τη λειτουργία της επιχείρησης και γενικά κάθε κινητής ή ακίνητης περιουσίας της επιχείρησης, εφόσον αυτές έγιναν με οριστικές έγγραφες, σύμφωνα με τους ειδικούς όρους που ορίζονται για κάθε επιχείρηση.
- Των μαθηματικών αποθεμάτων των ασφαλιστικών εταιριών
- Της ζημίας που πραγματοποιήθηκε από φθορά, απώλεια ή υποτίμηση κεφαλαίου.
- Του ποσού των προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων.
- Των δικαιωμάτων ή αποζημιώσεων που καταβάλλονται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς για τη χρησιμοποίηση τεχνικής βοήθειας, ευρεσιτεχνιών, σημάτων σχεδίων, μυστικών βιομηχανικών μεθόδων και τύπων, πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων συναφών δικαιωμάτων

- Των ποσών που καταβάλλουν εφάπαξ ή περιοδικά οι επιχειρήσεις σε άγαμα τέκνα του προσωπικού τους και μέχρι τη συμπλήρωση του εικοστού πέμπτου έτους της ηλικίας τους, λόγω θανάτου του γονέα - εργαζομένου και με την προϋπόθεση ότι αυτός επήλθε λόγω σεισμού ή άλλου λόγου ανώτερης βίας, κατά τη διάρκεια εργασίας του θανόντος και εντός των εγκαταστάσεων της επιχείρησης.
- Των παροχών σε είδος ή σε χρήμα που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις της παραγράφου 19του άρθρου 2 του Ν. 2939/2001 (ΦΕΚ 179 Α') για τους σκοπούς του ίδιου νόμου, προς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) ή άλλους αρμόδιους φορείς διαχείρισης αποβλήτων.
- Των εξόδων διανυκτέρευσης σε ξενοδοχείο, αλλοδαπών πελατών, αντιπροσώπων και διευθυντικών στελεχών ημεδαπών ή αλλοδαπών επιχειρήσεων, καθώς και ειδικών επιστημόνων, που προκύπτει από τα εκδοθέντα φορολογικά στοιχεία.
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για επιμόρφωση του προσωπικού της με την προϋπόθεση ότι η επιμόρφωση έχει σχέση με το αντικείμενο εργασιών της επιχείρησης ή το αντικείμενο εργασιών του προσωπικού μέσα στην επιχείρηση ή τέλος, με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών ή των προγραμμάτων αυτών που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες της επιχείρησης.
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για την κάλυψη του ενοικίου κατοικίας των εργαζομένων σε αυτήν, με την προϋπόθεση, ότι τα ποσά αυτά υπόκεινται σε φορολογία σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 45.
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση σε παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς.
- Των χρηματικών βραβείων που καταβάλλει επιχείρηση σε εργαζομένους της λόγω των εξαιρετικών επιδόσεων που έχουν επιτύχει αποδεδειγμένα στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που σπουδάζουν και μέχρι τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ για κάθε εργαζόμενο.

- των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για την αγορά ειδικής ενδυμασίας του προσωπικού, η οποία επιβάλλεται για λόγους υγιεινής, ασφάλειας και ομοιόμορφης εμφάνισης, ως απαραίτητη για την εκτέλεση των καθηκόντων του.
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για δαπάνες ταξιδιών που πραγματοποιούν στην αλλοδαπή διευθυντικά και άλλα στελέχη της που εργάζονται σε αυτήν, καθώς και αντιπρόσωποι ή ειδικοί επιστήμονες που εκπροσωπούν την επιχείρηση στην αλλοδαπή και αφορούν έξοδα ξενοδοχείων, εισιτήρια και έξοδα διατροφής. Τα έξοδα διατροφής αναγνωρίζονται μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στο κόστος διαμονής. Οι διατάξεις της περίπτωσης αυτής ισχύουν με την προϋπόθεση ότι ο σκοπός του ταξιδιού συνδέεται με την ασκούμενη δραστηριότητα της επιχείρησης.
- Των ενοικίων που καταβάλλει η επιχείρηση για τη διαμονή εργαζομένων της σε ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια ή οικίες που βρίσκονται σε διαφορετικό μέρος από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους, λόγω εκτός έδρας εργασίας τους. Στην περίπτωση αυτή, η απόσταση του τόπου εργασίας και προσωρινής διαμονής πρέπει να απέχει από τη μόνιμη κατοικία του εργαζομένου εκατό (100) χιλιόμετρα και άνω και επιπλέον, τα δικαιολογητικά να έχουν εκδοθεί στο όνομα της επιχείρησης.
- Του ανταποδοτικού τέλους που καταβάλλει επιχείρηση λόγω της συμμετοχής της σε συλλογικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2939/2001 (ΦΕΚ 179 Α') κατά το χρόνο καταβολής.
- Των δώρων της επιχείρησης προς πελάτες, επιχειρήσεις ή μη, εφόσον φέρουν την επωνυμία της και έχει καταβληθεί το αναλογούν δημοτικό τέλος για τη συνολική αξία των δώρων αυτών. Το ποσό της δαπάνης που εκπίπτει με βάση τις διατάξεις της περίπτωσης αυτής, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δεκαπέντε (15) ευρώ για κάθε δώρο χωριστά.

- Των παροχών σε χρήμα ή σε είδος της επιχείρησης προς εργαζομένους της για επιβράβευση της απόδοσής τους και με την προϋπόθεση ότι έχουν καταβληθεί οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές.
- Των ποσών που καταβάλλει η επιχείρηση για έξοδα κινητής τηλεφωνίας για λογαριασμούς που ανήκουν στην επιχείρηση και με την προϋπόθεση ότι οι λογαριασμοί αυτοί δεν θα υπερβαίνουν τον αριθμό των απασχολούμενων στην επιχείρηση υπαλλήλων αυτής. Από το συνολικό ποσό αυτής της δαπάνης ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) αναγνωρίζεται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα.
- Των δαπανών οργάνωσης ενημερωτικών ημερίδων και συναντήσεων για τους εργαζομένους ή πελάτες της, εφόσον οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται στο νομό που εδρεύει η επιχείρηση ή σε άλλο μέρος στο οποίο λειτουργεί υποκατάστημά της.

2. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Με τον νόμο 3842/2010 (Φ.Ε.Κ. 58 Α'/23.4.2010) και συγκεκριμένα με το άρθρο 6 αυτού, επήλθαν κάποιες αλλαγές στις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 2238/1994 που αφορούν στη φορολογία των εταιρειών, κοινοπραξιών και κοινωνιών που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα. Ομόρρυθμες εταιρίες, ετερόρρυθμες εταιρίες, κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, αστικές κερδοσκοπικές εταιρίες, αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρίες, συμμετοχικές ή αφανείς και κοινοπραξίες φορολογούνται με συντελεστή 25%. Ο συντελεστής αυτός εφαρμόζεται στα καθαρά κέρδη που απομένουν, μετά την αφαίρεση:

α) Των κερδών τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς, με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης,

β) Των κερδών τα οποία προέρχονται από μερίσματα ημεδαπών ανωνύμων εταιριών ή συνεταιρισμών και των κερδών από μερίδια ημεδαπής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ή από τη συμμετοχή σε υπόχρεους.

Με την επιβολή του φόρου αυτού εξαντλείται και η φορολογική υποχρέωση, των προσώπων που συμμετέχουν σε αυτά για τα συγκεκριμένα κέρδη. Η εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ισχύει για όλους γενικά τους εταίρους, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, εκτός φυσικά από την επιχειρηματική αμοιβή, όπως αναλύεται πιο κάτω.

Ειδικά, για τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρίες και κοινωνίες κληρονομικού δικαίου, που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, στις οποίες κοινωνίες, μεταξύ των κοινωνιών περιλαμβάνονται και ανήλικοι, τα κέρδη που αναλογούν στους ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα και στους κοινωνούς φυσικά πρόσωπα,

φορολογούνται στο όνομα της εταιρίας ή κοινωνίας με συντελεστή 20%, αφού προηγουμένως αφαιρεθεί επιχειρηματική αμοιβή για μέχρι τρεις ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα ή μέχρι τρεις κοινωνούς φυσικά πρόσωπα, που έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής. Επομένως, αν στην κοινωνία συμμετέχουν μόνο ενήλικοι, τα κέρδη της κοινωνίας φορολογούνται με συντελεστή 25% χωρίς την αφαίρεση επιχειρηματικής αμοιβής.

Η επιχειρηματική αμοιβή προσδιορίζεται με την εφαρμογή του ποσοστού συμμετοχής κάθε δικαιούχου εταίρου ή κοινωνού στο 50% των κερδών της εταιρίας ή κοινωνίας, που δηλώθηκαν με την οικεία ετήσια δήλωσή της.

Η αφαίρεση της επιχειρηματικής αμοιβής είναι υποχρεωτική, καθόσον πρόκειται για συγκεκριμένο τρόπο φορολογίας των κερδών του νομικού προσώπου.

Σε περίπτωση περισσότερων ομόρρυθμων εταίρων ή κοινωνών με ίσα ποσοστά συμμετοχής, οι δικαιούχοι επιχειρηματικής αμοιβής καθορίζονται, κάθε έτος, από την εταιρία ή κοινωνία και δηλώνονται με την οικεία αρχική ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματός της.

Με τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις, ομόρρυθμος εταίρος ή κοινωνός, που συμμετέχει σε περισσότερες εταιρίες ή κοινωνίες, φορολογείται για επιχειρηματική αμοιβή από όλες τις εταιρίες ή κοινωνίες στις οποίες συμμετέχει.

Τα ποσοστά αυτά δεν ισχύουν για τις εταιρίες μεταξύ εκτελωνιστών, για τις οποίες διατηρείται το καθεστώς κατανομής επιχειρηματικής αμοιβής σε όλους τους ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα, ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους στην εταιρία, ανεξάρτητα από τον αριθμό τους.

Διευκρινίζεται ότι, η επιχειρηματική αμοιβή δεν θα υπολογίζεται στα επιπλέον κέρδη της εταιρίας ή κοινωνίας, που προσδιορίζει ο έλεγχος.

Η επιχειρηματική αμοιβή αποτελεί εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις και συναθροίζεται με τα λοιπά εισοδήματα του δικαιούχου.

Επομένως, με βάση τα παραπάνω, στο επίπεδο του νομικού προσώπου, φορολογούνται με συντελεστή 20% τα κέρδη των ομόρρυθμων εταίρων φυσικών προσώπων και κοινωνιών φυσικών προσώπων κοινωνίας κληρονομικού δικαίου στην οποία περιλαμβάνονται και ανήλικοι και με συντελεστή 25% τα κέρδη όλων των λοιπών εταίρων και κοινωνιών (ετερόρρυθμοι εταίροι, εταίροι νομικά πρόσωπα).

Η ισχύς των διατάξεων αυτών εφαρμόζονται για τα εισοδήματα των διαχειριστικών χρήσεων που αρχίζουν από 1/1/2010 και μετά.

Επομένως, οι κοινωνίες αστικού δικαίου που εκμεταλλεύονται φορτηγά ή επιβατικά αυτοκίνητα δημόσιας χρήσης, υποβάλλουν δήλωση φόρου εισοδήματος (έντυπο Ε5) και για τα καθαρά κέρδη που προέρχονται από την εκμετάλλευση μέχρι δύο αυτοκίνητα, χορηγείται σε κάθε μέλος, βεβαίωση με το ποσό των κερδών που τους αναλογεί, προκειμένου να φορολογηθεί στο όνομά τους. Τα καθαρά κέρδη που προέρχονται από την εκμετάλλευση των πάνω από δύο αυτοκινήτων φορολογούνται στο όνομα της κοινωνίας. Όμως, σε περίπτωση εκμετάλλευσης των παραπάνω αυτοκινήτων από τους λοιπούς υπόχρεους, τα καθαρά κέρδη φορολογούνται στο όνομα των μελών, μόνο όταν αυτοί εκμεταλλεύονται μέχρι ένα αυτοκίνητο, ενώ, σε περίπτωση εκμετάλλευσης πάνω από ένα αυτοκίνητο, εφαρμόζονται η φορολογία επιχειρηματικής αμοιβής και φορολόγηση των λοιπών κερδών στο όνομα του νομικού προσώπου.

Τέλος, επισημαίνεται ότι σε υποβολή δήλωσης φόρου εισοδήματος (έντυπο Ε5) και φορολόγηση υπόκεινται οι κοινωνίες αστικού δικαίου, μόνον, εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα και όχι οι κοινωνίες με άλλο αντικείμενο δραστηριότητας, όπως π.χ. αυτές που συστάθηκαν για την εκμίσθωση ακινήτων (εισόδημα Α' κατηγορίας).

Με τις νέες διατάξεις αυξάνεται από 15% σε 20% ο συντελεστής προσδιορισμού των καθαρών κερδών των επιχειρήσεων που ασχολούνται με την πώληση ανεγειρόμενων οικοδομών. Η ισχύς των ανωτέρω αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου 2010 για τα εισοδήματα που αποκτώνται από την ημερομηνία αυτή και μετά.

Καταργείται η φορολόγηση με τεκμαρτά ποσά εισοδήματος για τις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης επιβατικών λεωφορείων των Κ.Τ.Ε.Λ. και εκμετάλλευσης επιβατικών αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης (ΤΑΞΙ). Οι επιχειρήσεις αυτές φορολογούνται, πλέον, με τις γενικές διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος και ειδικότερα, οι μεν εκμεταλλευτές λεωφορείων ΚΤΕΛ για τα εισοδήματα που αποκτούν από την 1η Ιανουαρίου 2010 και μετά, οι δε εκμεταλλευτές ΤΑΞΙ για τα εισοδήματα που αποκτούν από την 1η Ιουλίου 2010 και μετά.

Οι εκμεταλλευτές ΤΑΞΙ, για το μέρος της διαχειριστικής περιόδου 2010 που αντιστοιχεί στο διάστημα 1/1/2010 έως 30/6/2010, φορολογούνται με τα τεκμαρτά ποσά εισοδήματος, που ίσχυαν τη διαχειριστική χρήση 2009, προσαυξημένα κατά 50%. Τα τεκμαρτά ποσά, που προκύπτουν μετά την προσαύξηση αυτή, μειώνονται για τα ΤΑΞΙ που έχουν την έδρα τους σε πόλεις με πληθυσμό κάτω από 200.000 κατοίκους κατά ποσοστό 10% και για τα ΤΑΞΙ που έχουν την έδρα τους σε πόλεις κάτω από 50.000 κατοίκους κατά ποσοστό 30%. Για μη εργαζόμενους συνταξιούχους ιδιοκτήτες ΤΑΞΙ, τα νέα τεκμαρτά ποσά μειώνονται κατά 500 ευρώ. Τα ποσά αυτά περιορίζονται σε δωδέκατα, ανάλογα με το χρόνο εκμετάλλευσης του αυτοκινήτου.

Καταργείται για τις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης φορτηγών αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης, η φορολόγηση με τα ποσά ετήσιου φόρου, που καταβάλλουν ανάλογα με το ωφέλιμο φορτίο και με οδηγό τρίτο ή τον ιδιοκτήτη και με τα οποία εξαντλείται η φορολογική τους υποχρέωση. Τα εισοδήματα που προκύπτουν από

1/1/2010 και μετά, από τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία του Κ.Β.Σ., φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις.

Καταργείται η φορολόγηση των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης ενοικιαζόμενων δωματίων και διαμερισμάτων που εκμεταλλεύονται μέχρι 7 δωμάτια με τα καταβαλλόμενα ποσά ετήσιου φόρου. Οι επιχειρήσεις αυτές θα φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις περί φορολογίας εισοδήματος από 1/7/2010. Από την ημερομηνία αυτή και μετά, ο προσδιορισμός των κερδών όλων, πλέον, των εκμεταλλευτών ενοικιαζόμενων δωματίων και διαμερισμάτων, θα γίνεται λογιστικά με βάση τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία του Κ.Β.Σ.

Οι επιχειρήσεις εκμετάλλευσης κατασκηνωτικών κέντρων (camping), φορολογούνται από 1/1/2010 με τις γενικές διατάξεις περί φορολογίας εισοδήματος.

Τα κέρδη όλων, πλέον, των επιχειρήσεων αποκλειστικά πλανόδιων λιανοπωλητών και αποκλειστικά λιανοπωλητών σε κινητές λαϊκές αγορές, προσδιορίζονται λογιστικά με βάση τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία του ΚΒΣ από 1.10.2010, που εντάσσονται υποχρεωτικά στη δεύτερη κατηγορία τήρησης βιβλίων και έκδοσης στοιχείων.

Για τα εισοδήματα της διαχειριστικής περιόδου 2010 των επιχειρήσεων των αποκλειστικά πλανόδιων λιανοπωλητών, λιανοπωλητών σε κινητές λαϊκές αγορές και παραγωγών αγροτικών προϊόντων, λόγω αλλαγής μέσα στην ίδια χρήση της κατηγορίας βιβλίων και στοιχείων από την πρώτη στη δεύτερη ή τρίτη κατηγορία, τα καθαρά κέρδη κατά το τμήμα της περιόδου της διαχειριστικής περιόδου στην οποία τηρήθηκαν για πρώτη φορά βιβλία δεύτερης ή τρίτης κατηγορίας, θα προσδιορισθούν λογιστικά για το τμήμα της διαχειριστικής περιόδου που τηρήθηκαν βιβλία και στοιχεία Α' κατηγορίας, το ποσό του φόρου που πρέπει να καταβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυσαν μέχρι την αλλαγή της κατηγορίας των βιβλίων, θα περιορισθεί σε τόσα δωδέκατα όσοι

και οι μήνες λειτουργίας της επιχείρησης που τηρήθηκαν βιβλία Α' κατηγορίας. Ποσό φόρου που έχει καταβληθεί και αντιστοιχεί στο τμήμα της περιόδου της χρήσης στην οποία τηρήθηκαν για πρώτη φορά βιβλία δεύτερης ή τρίτης κατηγορίας συμψηφίζεται κατά την εκκαθάριση της ετήσιας δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.

2.2. ΦΟΡΟΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Υποκείμενα στο Φόρο Ακίνητης Περιουσίας (Φ.Α.Π.) είναι όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα ανεξάρτητα από την ιθαγένεια, κατοικία ή την έδρα τους που έχουν την 1η Ιανουαρίου το δικαίωμα της πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας επί ακινήτων καθώς και το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης θέσεων στάθμευσης, βοηθητικών χώρων και κολυμβητικών δεξαμενών που βρίσκονται σε κοινόκτητο τμήμα υπογείου, πυλωτής, δώματος ή ακάλυπτου χώρου οικοδομής.

Η δήλωση φόρου ακίνητης περιουσίας νομικών προσώπων υποβάλλεται μέχρι και την 15η Μαΐου του οικείου έτους, ανάλογα με το τελευταίο ψηφίο του Α.Φ.Μ., με αρχή το 1 και ολοκληρώνεται σε 10 εργάσιμες ημέρες.

Η συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας των νομικών προσώπων φορολογείται με συντελεστή 6%. Τα ιδιοχρησιμοποιούμενα για την παραγωγή ή την άσκηση εμπορικής δραστηριότητας, κτίσματα των νομικών προσώπων φορολογούνται με συντελεστή 1%.

Για τα νομικά πρόσωπα ο φόρος που αναλογεί καταβάλλεται σε τρεις ίσες διμηνιαίες δόσεις από τις οποίες η πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης οι δε υπόλοιπες την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα των διμήνων που ακολουθούν.

Είναι απαραίτητη η καταβολή του 1/3 του φόρου που προέκυψε κατά την υποβολή της δήλωσης ακίνητης περιουσίας των νομικών προσώπων. Η δήλωση φόρου ακίνητης περιουσίας θεωρείται απαράδεκτη και συνεπώς μη υποβληθείσα και δεν

παράγει έννομα αποτελέσματα, εφόσον με την υποβολή της δεν καταβλήθηκε η πρώτη δόση, δηλαδή το 1/3 του αναλογούντος φόρου.

Για την επιβολή των πρόσθετων φόρων και προστίμων φυσικών και νομικών προσώπων ισχύουν τα εξής:

- Όταν η δήλωση υποβληθεί εκπρόθεσμα επιβάλλεται πρόσθετος φόρος που ορίζεται σε ποσοστό 1% επί του φόρου που οφείλεται για κάθε μήνα καθυστέρησης και μέχρι 100%.
- Όταν υποβληθεί ανακριβής δήλωση, επιβάλλεται στον υπόχρεο πρόσθετος φόρος που ορίζεται σε ποσοστό 2% επί του φόρου την πληρωμή του οποίου θα απέφυγε ο υπόχρεος, για κάθε μήνα καθυστέρησης και μέχρι 200%.
- Όταν δεν υποβληθεί καθόλου δήλωση, επιβάλλεται πρόσθετος φόρος που ορίζεται σε ποσοστό 2,5% επί του φόρου την πληρωμή του οποίου θα απέφυγε ο υπόχρεος λόγω μη υποβολής της δήλωσης για κάθε μήνα καθυστέρησης και μέχρι 200%.
- Τέλος, επιβάλλεται πρόστιμο από 117 ευρώ έως 1.170 ευρώ στους υπόχρεους σε υποβολή δήλωσης, σε περιπτώσεις που δεν προκύπτει ποσό φόρου για καταβολή.
- Ειδικά για τα φυσικά πρόσωπα δεν επιβάλλεται το αυτοτελές πρόστιμο της προηγούμενης παραγράφου όταν δεν προκύπτει διαφορά φόρου για καταβολή εφόσον έχει ήδη επιβληθεί αυτοτελές πρόστιμο για τη δήλωση στοιχείων ακινήτων.

2.3. ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας είναι έμμεσος φόρος. Πρόκειται για φόρο κύκλου εργασιών και επιρρίπτεται από τον κατά νόμο υπόχρεο σε βάρος του αντισυμβαλλομένου. Καταβάλλεται τμηματικά σε κάθε στάδιο συναλλαγής στην προστιθέμενη αξία και επιρρίπτεται ολόκληρος στην τελική κατανάλωση. Με αυτόν τον

τρόπο κάθε βαθμίδα παραγωγής ή συναλλαγής φορολογείται κατ' αποτέλεσμα μόνο ως προς το επιπλέον τίμημα που εισπράττει ο προμηθευτής, δηλαδή ως προς την αξία που προστίθεται στο αγαθό κατά την κάθε βαθμίδα επεξεργασίας του. Υπολογίζεται ουσιαστικά μόνο στην αξία η οποία προστίθεται από κάθε επιχείρηση, δηλαδή στη διαφορά μεταξύ αξίας παράδοσης των αγαθών και αξίας κτήσης τους. Γι' αυτό ονομάζεται και φόρος προστιθέμενης αξίας. Με τον Φ.Π.Α. το κράτος εισπράττει φόρο από κάθε συναλλαγή. Αντικείμενο του φόρου σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας είναι η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών, εφόσον πραγματοποιείται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στο φόρο που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα, η εισαγωγή αγαθών στο εσωτερικό της χώρας, η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών που πραγματοποιείται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στο φόρο, ο οποίος ενεργεί με αυτή την ιδιότητα, ή από μη υποκείμενο στο φόρο νομικό πρόσωπο, όταν ο πωλητής είναι υποκείμενος στο φόρο, εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος και ενεργεί με αυτή την ιδιότητα και δεν απαλλάσσεται από το φόρο λόγω ύψους πραγματοποιηθέντος ετήσιου κύκλου εργασιών, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας του, ούτε υπάγεται στις διατάξεις των παραγράφων 2 και 4 του άρθρου 13 του Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

2.3.1. ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΦΠΑ-ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ

Προκειμένου για υποκείμενους με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών τους, η περιοδική δήλωση υποβάλλεται υποχρεωτικά ανεξάρτητα αν το αποτέλεσμα αυτής είναι χρεωστικό, μηδενικό ή πιστωτικό για κάθε φορολογική περίοδο. Η περιοδική δήλωση υποβάλλεται:

-για κάθε ημερολογιακό μήνα: για όσους τηρούν Γ' κατηγορίας βιβλία Κ.Β.Σ.

-για κάθε ημερολογιακό τρίμηνο: για όσους τηρούν Β' κατηγορίας βιβλία Κ.Β.Σ.

Η περιοδική δήλωση υποβάλλεται στη Δ.Ο.Υ. που είναι αρμόδια για τη φορολογία εισοδήματος μέχρι:

α) Την 26η ημέρα του επόμενου μήνα από τη λήξη της φορολογικής περιόδου στην οποία αφορά η δήλωση, εφόσον προκύπτει χρεωστικό υπόλοιπο.

β) Την τελευταία ημέρα του επόμενου μήνα από τη λήξη της φορολογικής περιόδου στην οποία αφορά η δήλωση, εφόσον προκύπτει μηδενικό ή πιστωτικό υπόλοιπο.

Ως φορολογική περίοδος ορίζεται ο ημερολογιακός μήνας για τους υποκείμενους στο φόρο που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας του ΚΒΣ και το ελληνικό δημόσιο και το ημερολογιακό τρίμηνο για αυτούς που τηρούν βιβλία Β' κατηγορίας του ΚΒΣ, ή δεν είναι υπόχρεοι σε τήρηση βιβλίων.

Οι ανωτέρω προθεσμίες ισχύουν και για τις υπό ίδρυση επιχειρήσεις, για κάθε φορολογική περίοδο κατά τη διάρκεια του ιδρυτικού τους σταδίου.

Κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση που η δήλωση έναρξης, η δήλωση διακοπής υπαγομένων σε ΦΠΑ δραστηριοτήτων, η δήλωση οριστικής παύσης εργασιών, ή η δήλωση μεταβολών μετάταξης λόγω λύσης και θέσης σε εκκαθάριση, υποβάλλονται εμπρόθεσμα, σύμφωνα με το άρθρο 36.1.α, β και γ του Κώδικα ΦΠΑ, μετά την καταληκτική προθεσμία υποβολής της περιοδικής δήλωσης, η περιοδική δήλωση υποβάλλεται εμπρόθεσμα μέχρι την 26η του επόμενου μήνα από την υποβολή των ανωτέρω δηλώσεων. Σε περίπτωση γενικής αργίας ή τοπικής αργίας, ή τοπικά μη εργάσιμης ημέρας οι ανωτέρω καταληκτικές ημερομηνίες υποβολής μεταφέρονται την επόμενη τοπικά εργάσιμη ημέρα.

2.3.2. ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΦΠΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΦΟΡΟΥ

Για φορολογικές περιόδους από 1.1.2012 και εφεξής οι εμπρόθεσμες περιοδικές δηλώσεις υποβάλλονται αποκλειστικά και μόνο με τη χρήση ηλεκτρονικής μεθόδου μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet. Για φορολογικές περιόδους από 1.1.2011 και εφεξής οι εκπρόθεσμες και τροποποιητικές περιοδικές δηλώσεις υποβάλλονται στην αρμόδια ΔΟΥ σε έντυπη μορφή ή μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet, ενώ οι δηλώσεις αυτές από 1.4.2012 υποβάλλονται αποκλειστικά και μόνο με τη χρήση ηλεκτρονικής μεθόδου μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet. Για φορολογικές περιόδους μέχρι 31.12.2010 οι εκπρόθεσμες και τροποποιητικές περιοδικές δηλώσεις υποβάλλονται αποκλειστικά και μόνο στην αρμόδια ΔΟΥ σε έντυπη μορφή.

Με την υποβολή της δήλωσης καταβάλλεται στο δημόσιο το σύνολο του χρεωστικού υπολοίπου και των ενδεχόμενων φορολογικών προσαυξήσεων, ή τουλάχιστον το 40% του χρεωστικού υπολοίπου σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 38 του Κώδικα ΦΠΑ στην περίπτωση εμπρόθεσμης περιοδικής δήλωσης. Σε αντίθετη περίπτωση η περιοδική δήλωση θεωρείται ως μη υποβληθείσα και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα.

Ο ΦΠΑ που οφείλεται για ενδοκοινοτικές αποκτήσεις ή λήψη αγαθών ή υπηρεσιών που φορολογούνται στο εσωτερικό της χώρας, σύμφωνα με τα άρθρα 13 και 14 του Κώδικα ΦΠΑ, από υποκείμενους στο φόρο οι οποίοι δεν είναι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της χώρας, καταβάλλεται από τον εγκατεστημένο στο εσωτερικό της χώρας υπόχρεο στο φόρο με την περιοδική δήλωση που υποβάλλεται για τη φορολογική περίοδο κατά την οποία ο φόρος καθίσταται απαιτητός, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 16 και 18 του Κώδικα ΦΠΑ. Με την ίδια περιοδική δήλωση ασκείται το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου, εφόσον και στο βαθμό που παρέχεται τέτοιο δικαίωμα.

Προκειμένου να αναγνωρισθεί επιφύλαξη που έχει τεθεί σε περιοδική δήλωση που υποβάλλεται ηλεκτρονικά, απαιτείται η αποστολή στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. εγγράφου με συστημένη επιστολή μέχρι την καταληκτική ημερομηνία υποβολής, στο οποίο αναφέρονται οι λόγοι της επιφύλαξης.

Αναφορικά με τη διαδικασία υποβολής μέσω TAXISNET, οι υποκείμενοι στο φόρο για να υποβάλλουν ηλεκτρονικά την περιοδική δήλωση ΦΠΑ θα πρέπει να εγγραφούν ως χρήστες των ηλεκτρονικών υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του υπουργείου Οικονομικών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της ΑΥΟ ΠΟΛ.1178/7.12.2010 (ΦΕΚ 1916Β'/9.12.2010).

Για την καταβολή του χρεωστικού υπολοίπου των περιοδικών δηλώσεων που υποβάλλονται μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet, οι υποκείμενοι υποχρεούνται να δώσουν εντολή πληρωμής μέχρι την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των εν λόγω δηλώσεων, σε Τράπεζες που έχουν συμβληθεί με το Υπουργείο Οικονομικών για να παρέχουν την υπηρεσία αυτή.

Η εντολή πληρωμής αφορά σε ανάληψη των εν λόγω ποσών από τους οικείους λογαριασμούς ή χρέωση των πιστωτικών καρτών και μεταφορά των ποσών αυτών μέσω του Διατραπεζικού συστήματος στον λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου. Μη ύπαρξη επαρκούς υπολοίπου στον τραπεζικό λογαριασμό από τον οποίο πραγματοποιείται η καταβολή του φόρου ή επαρκούς πιστωτικού ορίου στην πιστωτική κάρτα ή εκ παραδρομής λανθασμένη εντολή ανάληψης ή χρέωσης μικρότερου του οφειλομένου ποσού, έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της δήλωσης που απεστάλη μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet.

Ως ημερομηνία υποβολής θεωρείται η ημερομηνία αποδοχής και επιτυχούς καταχώρησης αυτής στο σύστημα TAXISnet, με αυτόματη απόδοση στον αποστολέα - υποκείμενο μοναδικού αριθμού καταχώρησης της περιοδικής δήλωσης. Ειδικά στην

περίπτωση υποβολής χρεωστικής περιοδικής δήλωσης προκειμένου να θεωρείται η δήλωση αυτή ως υποβληθείσα απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση της διαδικασίας πληρωμής μέσω Τραπεζής μέχρι την καταληκτική ημερομηνία υποβολής. Ως ημερομηνία υποβολής θεωρείται η ημερομηνία πληρωμής.

Στην περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ υπάρχουν οι κυρώσεις είναι:

α) Προσαύξηση 1,5% για κάθε μήνα καθυστέρησης, εφόσον από τη δήλωση προκύπτει φόρος για καταβολή.

β) Πρόστιμο από 117 έως 1170€ το οποίο κατά τον συμβιβασμό μειώνεται στο 1/3 στην περίπτωση πιστωτική ή μηδενικής δήλωσης.

2.3.3. ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΦΠΑ

Το πλήρες κείμενο της ΠΟΛ.1045/23.2.2012 ορίζει τον τύπο, το περιεχόμενο, τον χρόνο και τον τρόπο υποβολής της εκκαθαριστικής δήλωσης ΦΠΑ.

Η εκκαθαριστική δήλωση ΦΠΑ υποβάλλεται στη ΔΟΥ που είναι αρμόδια για τη φορολογία εισοδήματος ως εξής:

α) Μέχρι τη 10η Απριλίου του επόμενου έτους για τους υποκείμενους που κατά τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου τηρούσαν βιβλία Β' κατηγορίας ή δεν υποχρεούνται σε τήρηση βιβλίων του ΚΒΣ.

β) Μέχρι την 20ή Μαΐου του επόμενου έτους, για τους υποκείμενους που κατά τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου τηρούσαν βιβλία Γ' κατηγορίας του ΚΒΣ, το Δημόσιο, καθώς και στην περίπτωση λήξης της διαχειριστικής περιόδου λόγω θανάτου φυσικού προσώπου.

Σε περίπτωση γενικής αργίας, τοπικής αργίας ή τοπικά μη εργάσιμης ημέρας οι ανωτέρω προθεσμίες μετακυλίνονται στην επόμενη τοπικά εργάσιμη ημέρα.

Ειδικά για διαχειριστική περίοδο που έληξε από 1.1.2011 μέχρι και 31.12.2011, η εκκαθαριστική δήλωση υποβάλλεται εμπρόθεσμα σύμφωνα με τις προθεσμίες που ορίζονται στην παράγραφο 1, με την προϋπόθεση ότι δεν έχει υποβληθεί μέχρι την έκδοση της παρούσας. Οι δηλώσεις αυτές υποβάλλονται σε έντυπη μορφή στη Δ.Ο.Υ. μέχρι 29.2.2012, ενώ από την ημερομηνία αυτή και μεταγενέστερα υποβάλλονται με τη χρήση ηλεκτρονικής μεθόδου μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet.

Οι εμπρόθεσμες εκκαθαριστικές δηλώσεις υποβάλλονται αποκλειστικά και μόνο με τη χρήση ηλεκτρονικής μεθόδου μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet.

Σε περίπτωση μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, οι μετατρεπόμενες, συγχωνευόμενες ή απορροφημένες επιχειρήσεις υποβάλλουν στην αρμόδια για τη φορολογία τους Δ.Ο.Υ. εκκαθαριστική δήλωση για τις πράξεις που πραγματοποίησαν μέχρι τον χρόνο σύνταξης του ισολογισμού μετασχηματισμού. Για το χρόνο υποβολής της εκκαθαριστικής δήλωσης ισχύει ότι αναφέρθηκε παραπάνω. Ως ημερομηνία αφετηρίας για την προθεσμία εμπρόθεσμης υποβολής της εκκαθαριστικής δήλωσης θεωρείται η ημερομηνία ολοκλήρωσης του μετασχηματισμού. Επιπλέον, από το χρόνο σύνταξης του ισολογισμού μετασχηματισμού και μέχρι το χρόνο ολοκλήρωσης του μετασχηματισμού, κάθε μία από τις μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις για τις πράξεις που διενεργεί στο όνομά της αλλά για λογαριασμό της προερχόμενης από το μετασχηματισμό αυτό εταιρείας, υποχρεούται να υποβάλλει περιοδικές δηλώσεις για κάθε φορολογική περίοδο.

Ειδικά για την διαδικασία υποβολής των ανακεφαλαιωτικών πινάκων από μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.2166/1993 (ΦΕΚ Α'137) και τα προβλεπόμενα στην υπ' αριθ. 1055240/439/0015/9.5.1995/ ΠΟΛ1131/95 εγκύκλιο, έχουν οδηγήσει με την Ε.Δ.Υ.Ο. 1091531/7453/1653/Δ0014/25.9.2009.

2.3.4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΥΣΗΣ/ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Οι υποχρεώσεις σε περίπτωση οριστικής παύσης εργασιών / διακοπής εργασιών είναι η υποβολή περιοδικής δήλωσης μέχρι την 20η ημέρα του επόμενου μήνα που ακολουθεί τη φορολογική περίοδο (μήνα ή τρίμηνο), στην οποία ανήκει το τελευταίο χρονικό διάστημα λειτουργίας του υποκείμενου και όχι αργότερα από την προθεσμία υποβολής της εκκαθαριστικής δήλωσης.

Εξαιρετικά, προκειμένου για οριστική παύση εργασιών λόγω λήξης νομικού προσώπου και ενώσεων προσώπων είτε λόγω θανάτου του υποκειμένου, η περιοδική δήλωση υποβάλλεται εμπρόθεσμα μέχρι την 20η ημέρα του επόμενου μήνα που ακολουθεί τη φορολογική περίοδο (μήνα ή τρίμηνο), στην οποία ανήκει το τελευταίο χρονικό διάστημα λειτουργίας υποκειμένου ή εντός 20 ημερών από την εμπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης οριστικής παύσης εργασιών σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 36 του Κώδικα Φ.Π.Α.

- υποβολή εκκαθαριστικής δήλωσης σύμφωνα με τις προθεσμίες που αναφέρονται παραπάνω (υπό στοιχείο γ. περίπτωση οριστικής παύσης εργασιών λόγω θανάτου)

- έκδοση ειδικού στοιχείου αυτοπαράδοσης για τα αποθέματα της επιχείρησης, πάγια (εφόσον έχει παρέλθει η πενταετής περίοδος διακανονισμού του φόρου που τα επιβάρυνε κατά την αγορά τους) και εμπορεύσιμα, που υπάρχουν κατά την στιγμή της παύσης στην κατοχή της επιχείρησης.

2.3.5. ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

Οι ανακεφαλαιωτικοί πίνακες (ενδοκοινοτικών Αποκτήσεων αγαθών και λήψεων υπηρεσιών - ενδοκοινοτικών παραδόσεων αγαθών και παρεχόμενων υπηρεσιών), από 1.1.10 υποβάλλονται για κάθε ημερολογιακό μήνα. Η υποβολή των

αρχικών και εμπρόθεσμων ανακεφαλαιωτικών πινάκων πραγματοποιείται υποχρεωτικά αποκλειστικά και μόνο ηλεκτρονικά μέσω του ειδικού δικτύου (TAXISnet) για κάθε ημερολογιακή περίοδο. Κατ' εξαίρεση η υποβολή των αρχικών και εμπρόθεσμων ανακεφαλαιωτικών πινάκων πραγματοποιείται υποχρεωτικά σε έντυπη μορφή στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. στις παρακάτω περιπτώσεις από:

1. Τους υποκείμενους που δεν έχουν υποχρέωση υποβολής περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ και ειδικότερα: α. τους υποκείμενους στο φόρο που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς των αγροτών του άρθρου 41 του Κώδικα Φ.Π.Α., β. τους υποκείμενους στο φόρο που πραγματοποιούν μόνο παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών, που δεν τους παρέχουν κανένα δικαίωμα έκπτωσης.

2. Το Ελληνικό Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τους δήμους, τις κοινότητες, τους συνεταιρισμούς και γενικά τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

3. Τους υποκείμενους που έχουν δηλώσει παύση εργασιών ή έχουν τεθεί σε αδράνεια, εκκαθάριση ή πτώχευση.

3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΞΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

3.1. Η ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι συνηθέστερες μορφές επιχειρηματικής δράσης στην Ελλάδα όπως προαναφέρθηκε, είναι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας εργασίας. Αποτελούν το πρώτο στάδιο της φυσικής εξέλιξης της ανάπτυξης σε μεγάλες επιχειρήσεις, επομένως είναι συνηθέστερο να εφαρμόζεται σε αυτές η διαδικασία της αποτίμησης της αξίας τους ως μέρος της εξελικτικής διαδικασίας (συγχωνεύσεις, εξαγορές, μετατροπές).

Η Αποτίμηση των επιχειρήσεων (Business Valuation) προσδιορίζει την εμπορική αξία μιας επιχείρησης, με άλλα λόγια υπολογίζει τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από τον συνδυασμό υλικών και άυλων αγαθών. Υποστηρίζεται έντονα, ότι η αποτίμηση μιας επιχείρησης δεν είναι μόνο επιστήμη αλλά και τέχνη, αφού συνδυάζει τα ποσοτικά οικονομικά στοιχεία με την ποιοτική ανάλυση καθώς και τον κλάδο που δραστηριοποιείται μία επιχείρηση και τις οικονομικές συνθήκες γενικότερα.

Σε αντίθεση με τις μεγάλες επιχειρήσεις, η αξία των οποίων παρακολουθείται συνεχώς μέσα από τη χρηματιστηριακή αγορά όπου είναι ενταγμένες και η αποτίμησή τους γίνεται εύκολα εξετάζοντας την τιμή της μετοχής στον οικονομικό τύπο, στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις η διαδικασία αποτίμησης της αξίας υπόκειται σε αρκετούς περιορισμούς. Τα διαθέσιμα στοιχεία συχνά είναι ανεπαρκή και δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, στα πλαίσια της συχνούς στρέβλωσης της κατάστασης εισοδήματος. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις λειτουργούν στην πλειοψηφία τους υπό καθεστώς χαλαρής εφαρμογής των λογιστικών αρχών και υποχρεώσεων. Επίσης, οι ιδιοκτήτες-διαχειριστές σπάνια διαχωρίζουν την προσωπική τους θέση από την επιχείρηση και την εταιρική τους ιδιότητα. Η απουσία διαχωρισμού ιδιοκτησίας και διοίκησης μπορεί να οδηγήσει σε ανάμειξη προσωπικών και επιχειρησιακών εξόδων.

Σε κάθε περίπτωση, όσο προσεκτικός, ακριβής και έμπειρος και αν είναι ο υπεύθυνος για τη διαδικασία προσδιορισμού της αξίας της επιχείρησης και ανεξάρτητα από τον όγκο των πληροφοριών που συλλέγει, είναι εύλογο η αποτίμηση να είναι ευαίσθητη ως προς την αξιοπιστία της και το χρονικό ορίζοντα, δεδομένης της ρευστότητας του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων και την αβεβαιότητα των μελλοντικών συνθηκών.

Προκειμένου να αποφασιστούν οι μέθοδοι, η κατεύθυνση και οι διαδικασίες της αποτίμησης, είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ο σκοπός και το αντικείμενο του προσδιορισμού της αξίας. Είναι σημαντικό να προσδιοριστεί εάν πρόκειται για μεταβίβαση του συνόλου της επιχείρησης με αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος ή τμήμα αυτής, εάν η αποτίμηση γίνεται για φορολογικούς λόγους, δηλαδή μείωση της φορολογικής ελάφρυνσης ή για την είσοδο σε χρηματιστηριακές αγορές, ενώ εξίσου απαραίτητο είναι να οριστούν τα αντισυμβαλλόμενα μέρη, τα αντιτιθέμενα συμφέροντα και αντιλήψεις που θα πρέπει με την αποτίμηση να συμβιβαστούν.

3.2. ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Κρίνεται σκόπιμο στο σημείο αυτό να παρατεθούν οι διάφοροι ορισμοί της «αξίας της επιχείρησης», διότι ο σκοπός της αποτίμησης συνήθως καθορίζει και ποιος ορισμός είναι ο κατάλληλος σε κάθε περίπτωση:

ΔΙΚΑΙΗ ΑΓΟΡΑΙΑ ΑΞΙΑ (fair market value): Το χρηματικό ποσό που απαιτείται ώστε μια ιδιοκτησία να μεταβιβαστεί από τον πωλητή στον αγοραστή όταν και τα δύο μέρη συμβάλλονται ανεπηρέαστα και έχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την αποτίμηση της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης.

ΑΓΟΡΑΙΑ ΑΞΙΑ (market value): Η πιο δίκαιη τιμή που μια ιδιοκτησία θα μπορούσε να αποφέρει σε μια ελεύθερη και ανοικτή αγορά όπου αγοραστές και πωλητές ενεργούν συνετά και η τιμή δεν επηρεάζεται από καθοδηγητικούς παράγοντες.

ΑΞΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (investment value): Η συγκεκριμένη αξία μιας επένδυσης όπως την αντιλαμβάνεται ένας συγκεκριμένος επενδυτής υπό το πρίσμα των δικών του προσωπικών επενδυτικών ου απαιτήσεων.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΒΑΣΙΚΗ ΑΞΙΑ (intrinsic or fundamental value) : Η εσωτερική αξία διαφέρει από την αξία της επένδυσης στο ότι αντιπροσωπεύει την αναλυτική εκτίμηση της αξίας σύμφωνα με τα ενδογενή χαρακτηριστικά της υπό διαπραγμάτευση ιδιοκτησίας, όπως αυτά γίνονται ευρέως αντιληπτά κάτω από συγκεκριμένες αντιλήψεις.

ΔΙΚΑΙΗ ΑΞΙΑ (fair value): Ως δίκαιη τιμή συνήθως νοείται η νομίμως θεσμοθετημένη έννοια που αποδίδεται σε περιπτώσεις όπου γίνεται επίκληση στην έννοια της αξίας της επιχείρησης.

Οι περισσότερες διαδικασίες αποτίμησης εμπεριέχουν τα εξής στάδια:

- ❖ Μελέτη του περιβάλλοντος της επιχείρησης.
- ❖ Σύνταξη προϋπολογιστικών οικονομικών καταστάσεων.
- ❖ Μετατροπή της αναμενόμενης οικονομικής κατάστασης σε αξίες βάσει εναλλακτικών τεχνικών.
- ❖ Μελέτη των συνεπειών της εκτιμηθείσας αξίας.

Κατά τον προσδιορισμό του ελάχιστου ποσού υπεραξίας από τη μεταβίβαση ατομικής επιχείρησης ή εταιρικών μεριδίων ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας που τηρεί Β' Κατηγορίας βιβλία του ΚΒΣ με την ΠΟΛ.1053/2003 και την υπ' αριθμ.1066328/1394/Α0012/16-7-2003 διαταγή δόθηκαν διευκρινήσεις σχετικά με την έννοια των αποθεμάτων και των υποχρεώσεων.

Ειδικότερα, ως αποθέματα, προκειμένου για επιχειρήσεις εμπορίας λαμβάνεται υπόψη ποσοστό 10% επί των αγορών των εμπορεύσιμων αγαθών του έτους που προηγείται του έτους της μεταβίβασης. Αν η επιχείρηση έχει διενεργήσει απογραφή,

τότε λαμβάνονται υπόψη τα αποθέματα της τελευταίας απογραφής πριν από τη μεταβίβαση.

Προκειμένου για επιχειρήσεις που παρέχουν αποκλειστικά υπηρεσίες υπολογίζεται ποσοστό 10% επί των αναλώσιμων υλικών.

Προκειμένου για μικτές επιχειρήσεις, υπολογίζεται ποσοστό 10% επί των εμπορεύσιμων αγαθών του προηγούμενου έτους από τη μεταβίβαση.

Οι υποχρεώσεις υπολογίζονται τεκμαρτά σε ποσοστό 10% επί των αγορών (εμπορευμάτων και παγίων) που πραγματοποίησε η επιχείρηση κατά τη χρήση που προηγείται της μεταβίβασης, κατά ρητή διατύπωση των διατάξεων της περ.α' της παρ.2.2 του άρθρου 1 της 1030366/10307/Β0012/ΠΟΛ.1053/1-4-2003 Υπουργικής Απόφασης, ανεξάρτητα από το αν διενεργούν απογραφή και ανεξάρτητα από το ύψος των πραγματικών υποχρεώσεων, το οποίο δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθεί λόγω της αδυναμίας εξασφάλισης ορθών και ακριβών στοιχείων για τις εν λόγω υποχρεώσεις από τα τηρούμενα από αυτή βιβλία και στοιχεία ΚΒΣ.

3.3. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η μέτρηση της συνολικής αξίας της επιχείρησης μπορεί να γίνει με βάση μια από τις δυο προσεγγίσεις:

-Προσέγγιση μέτρησης της συνολικής αξίας με βάση την αποτίμηση των στοιχείων της επιχείρησης, δηλαδή την εκτίμηση της καθαρής θέσης της επιχείρησης (σύνολο περιουσιακών στοιχείων μείον σύνολο υποχρεώσεων).

Η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων μπορεί να γίνει είτε με τη μέθοδο του ιστορικού κόστους (historical cost) είτε με τη μέθοδο της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας (net realizable value) είτε με τη μέθοδο του κόστους αντικαταστάσεως (replacement cost).

-Προσέγγιση της μέτρησης της συνολικής αξίας με βάση το μελλοντικά δημιουργούμενο εισόδημα, που θα προκύψει από τη λειτουργία της επιχείρησης. Η βασική μέθοδος αυτής της προσέγγισης είναι η μέθοδος της παρούσας αξίας των μελλοντικών ταμειακών ροών. Στο πλαίσιο αυτής της μεθόδου εκτιμώνται οι μελλοντικές ταμειακές ροές που απορρέουν από τη λειτουργία της επιχείρησης και βρίσκεται η παρούσα αξία τους με βάση ένα ποσοστό προεξόφλησης που αντικατοπτρίζει όλους τους κινδύνους που συνεπάγεται η λειτουργία της επιχείρησης.

Πάντως, είναι γεγονός ότι η αξία μιας επιχείρησης και η τιμή πώλησής της μπορεί να είναι δύο πολύ διαφορετικά πράγματα.

ΜΕΡΟΣ 2^ο : ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ- ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων θεωρεί τον τραπεζικό δανεισμό, ως πηγή άντλησης κεφαλαίων, απαραίτητο για την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Την τελευταία δεκαετία τα επιχειρηματικά δάνεια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σημείωσαν αυξητική τάση, καθώς αποτέλεσαν υψηλής προτεραιότητας στρατηγική για τις Τράπεζες.

2. ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

Προκειμένου να καλυφθούν οι κάθε μορφής χρηματοδοτικές ανάγκες των επαγγελματιών και επιχειρήσεων όλων των κλάδων, τα τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα προσφέρουν ποικίλα προϊόντα.

- χρηματοδοτήσεις κεφαλαίου κίνησης με σκοπό την κάλυψη των βραχυπρόθεσμων αναγκών και την ενίσχυση της ρευστότητας
- μεσοπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις για την κάλυψη αναγκών κεφαλαίου κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα.
- μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις για την κάλυψη αναγκών για πάγιες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό (ανέγερση, αγορά ή επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων, βελτίωση επαγγελματικής στέγης, απόκτηση ή εκσυγχρονισμό μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, αγορά επαγγελματικού αυτοκινήτου, απόκτηση άυλων παγίων π.χ. δικαιώματα εισόδου σε franchising)
- Χρηματοδοτικές μισθώσεις (Leasing) εξοπλισμού και στέγης.
- Διαχείριση επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring)

- Έκδοση εγγυητικών επιστολών
- Άνοιγμα ενέγγυων πιστώσεων
- Προεξόφληση άτοκων δόσεων από πωλήσεις με χρήση πιστωτικών καρτών.
- Έκδοση επαγγελματικών πιστωτικών καρτών.

3. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΠΙΣΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΒΙΒΛΙΑ, ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Βασικά στοιχεία επιχειρήσεων όλων των νομικών μορφών:

- ✓ Φωτοαντίγραφα φορολογικών δηλώσεων : έντυπο Ε3 τελευταίας τριετίας
- ✓ Φωτοαντίγραφα περιοδικών δηλώσεων Φ.Π.Α. τρέχοντος έτους και αντίστοιχες προηγούμενου έτους
- ✓ Φωτοαντίγραφα βεβαιώσεων έναρξης επιτηδεύματος και τυχόν μεταβολών , από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.
- ✓ Φωτοαντίγραφα φορολογικών δηλώσεων εγγυητών: έντυπα Ε1 τελευταίου έτους και Ε9 έτους 2005 με τις τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις
- ✓ Φωτοαντίγραφα φορολογικών δηλώσεων συγγενικών επιχειρήσεων : έντυπο Ε3 τελευταίου έτους

Επιπλέον στοιχεία που αφορούν επιχειρήσεις ατομικής μορφής:

- ✓ Φωτοαντίγραφα φορολογικών δηλώσεων του φορέα της επιχείρησης: έντυπα Ε1 τελευταίας τριετίας, Ε9 έτους 2005 με τις τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις και εκκαθαριστικό σημείωμα τελευταίας χρήσης
- ✓ Φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας του φορέα της επιχείρησης.

Επιπλέον στοιχεία που αφορούν επιχειρήσεις εταιρικής μορφής:

- ✓ Επικυρωμένα αντίγραφα πλήρους σειράς καταστατικού και τροποποιήσεων (ιδιωτικά συμφωνητικά)
- ✓ Φωτοαντίγραφο δήλωσης Φόρου Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας (ΦΜΑΠ)
- ✓ Φωτοαντίγραφα φορολογικών δηλώσεων εταίρων: έντυπα Ε1 τελευταίου έτους και Ε9 έτους 2005 με τις τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις

Επιπλέον, για όσες περιπτώσεις ισχύει:

- ✓ Αντίγραφο συνταχθείσας μελέτης για αξιολόγηση επενδυτικού προγράμματος.

4. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Τα στελέχη των επιχειρήσεων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με το πολύπλοκο πρόβλημα λήψης χρηματοοικονομικών αποφάσεων αναφορικά με την αξιολόγηση της βιωσιμότητας, των επιδόσεων και της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων, στα πλαίσια της χορήγησης δανείων, της εκτίμησης του κινδύνου αθέτησης και πτώχευσης ή τον εντοπισμό των δυνατών και αδύνατων σημείων των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση αποτελεί το βασικό εργαλείο για τη λήψη των χρηματοοικονομικών αποφάσεων και τη διαχείριση των χορηγήσεων των τραπεζών. Αρχικά στηρίχθηκε στη μονοδιάστατη στατιστική ανάλυση με σκοπό τον εντοπισμό, μέσω στατιστικών τεχνικών, ενός σημαντικού χρηματοοικονομικού δείκτη στον οποίο θα μπορούσε να βασιστεί η απόφαση. Τα στατιστικά αυτά μοντέλα εξελίχθηκαν αργότερα σε πολυδιάστατα, αφού λήφθηκε υπόψη η πολυδιάστατη μορφή των χρηματοοικονομικών αποφάσεων.

Τα προβλήματα και οι ελλείψεις που ανέκυψαν από τη χρήση στατιστικών τεχνικών οδήγησαν τους ερευνητές στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνικών, με τη συνδρομή της πληροφορικής. Η πρόοδος της επιστήμης της πληροφορικής οδήγησε σε μια ριζική αλλαγή για την αξιολόγηση των επιδόσεων και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων και στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης αναπτύχθηκαν και βρήκαν εφαρμογή δύο τύποι συστημάτων: τα συστήματα υποστήριξης αποφάσεων και τα έμπειρα συστήματα.

4.1. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Τα **συστήματα υποστήριξης αποφάσεων** (decision support systems) έδωσαν έμφαση στην παροχή υποστήριξης στους μάνατζερ και στους αναλυτές, με μεθόδους από το χώρο της πολυκριτήριας ανάλυσης αποφάσεων (Multicriteria Decision Making)

, από το χώρο του μαθηματικού προγραμματισμού (Mathematical Programming) αλλά και μεθόδους από το χώρο της πολυμεταβλητής στατιστικής ανάλυσης (Multivariate Statistical Analysis). Δεν αποσκοπούν στην αντικατάσταση των αναλυτών, αλλά στο συνδυασμό της κρίσης των ληπτών της απόφασης με πληροφορίες που εξάγονται μέσω διαφόρων μοντέλων αποφάσεων. Τα συστήματα υποστήριξης αποφάσεων παρέχουν δυνατότητες γρήγορης επεξεργασίας μεγάλου όγκου δεδομένων αφού βοηθούν στη διαχείριση (αποθήκευση, ανάκτηση, ενημέρωση κλπ) των δεδομένων του εξεταζόμενου προβλήματος και συνδέοντάς τα με μεθόδους αξιολογούν πιθανές εναλλακτικές λύσεις με μεγάλη ταχύτητα.

4.2. ΕΜΠΕΙΡΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τα **έμπειρα συστήματα** εξομοιώνουν τη λειτουργία τους με τον τρόπο σκέψης και τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται από τους ειδικούς χρηματοοικονομικούς αναλυτές, μέσω πληροφοριακών συστημάτων. Μεταφέρουν τη γνώση από τους ειδικούς του χώρου ενός συγκεκριμένου προβλήματος, σε άτομα που καλούνται να πάρουν αποφάσεις, χωρίς όμως να διαθέτουν πάντα το θεωρητικό υπόβαθρο και την εμπειρία των ειδικών. Παρουσιάζουν εξαιρετική ευελιξία, διαθέτοντας ένα μηχανισμό ελέγχου των μεταβολών που γίνονται στη βάση γνώσης. Οι εκτιμήσεις που παρέχουν είναι πάντα συνεπείς, αν τα δεδομένα του προβλήματος παραμένουν τα ίδια. Ωστόσο, η χρήση τους στην ανάλυση των επιδόσεων και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων γίνεται μόνο από χρηματοοικονομική σκοπιά, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ποιοτικά κριτήρια σχετικά με τη διοίκηση της επιχείρησης, τη θέση της στην αγορά κλπ.

Ο συνδυασμός των λειτουργικών και δομικών χαρακτηριστικών και των πλεονεκτημάτων των δυο αυτών τύπων οδήγησε στα λεγόμενα **ευφυή συστήματα υποστήριξης αποφάσεων**, η λειτουργία των οποίων βασίστηκε στο συνδυασμό και στην παράλληλη χρησιμοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας των ειδικών στο χώρο

ενός προβλήματος, παράλληλα με μεθόδους και τεχνικές αυτοματοποιημένης ανάλυσης. Σκοπός των ευφών συστημάτων υποστήριξης αποφάσεων είναι η μαθηματική μοντελοποίηση του προβλήματος, την ποιοτική ανάλυσή του και την αξιολόγηση των ποσοτικών αποτελεσμάτων.

5. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΜΕ

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για την αξιολόγηση των επιχειρήσεων χωρίζονται σε δυο κατηγορίες.

- Βασικά εργαλεία
- Επικουρικά εργαλεία

5.1. ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Βασικά εργαλεία: Τα κριτήρια μπορούν να διαχωριστούν στις εξής υποκατηγορίες: α) κριτήρια βιωσιμότητας β) κριτήρια αξιολόγησης ρευστοποίησης.

A) Κριτήρια βιωσιμότητας

Εξετάζουν την πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης σε άμεση συνάρτηση με την εκτιμώμενη δυνατότητά της για την αποπληρωμή του δανείου. Για το λόγο αυτό αξιολογούνται:

Η οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, με ανάλυση της διαχρονικής εξέλιξης των πωλήσεων κατά ποσότητα και αξία, της μεταβολής του κόστους παραγωγής, της εξέλιξης του έμμεσου κόστους στη λειτουργία της επιχείρησης (π.χ. διοικητικά κόστη), της διαχρονικής εξέλιξης των αποτελεσμάτων, τη μερισματική πολιτική, τους βασικούς οικονομικούς και λογιστικούς δείκτες (παγίων, αποθεμάτων, απαιτήσεων, υποχρεώσεων) και των πηγών και χρήσης κεφαλαίων μέχρι σήμερα.

Η διοικητική οργάνωση της επιχείρησης, με συλλογή στοιχείων για το ιστορικό της (ίδρυση, μεταβολές καταστατικών, εταιρική σύνθεση κα), τη διοικητική οργάνωση (στελέχωση, οργανόγραμμα, αρμοδιότητες), την επιχειρηματική δράση των στελεχών (εμπειρία, ικανότητες, πρωτοβουλίες, συναλλακτική συμπεριφορά) και τις συναλλακτικές δραστηριότητες (παραγωγικά μέσα, μέσα συναλλαγών, ταμειακός κύκλος).

Οι μελλοντικές προοπτικές της αγοράς βοηθούν στην εκτίμηση της μελλοντικής πορείας της επιχείρησης. Ερευνώνται η κατάσταση της αγοράς στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση (ανταγωνιστική, ολιγοπωλιακή, καινοτομική αγορά, μέγεθος αγοράς, εποχικότητα προϊόντος, διεθνείς αγορές), τα χαρακτηριστικά του κλάδου (μεγέθη επιχ/σεων, κατανομή μεριδίων αγοράς, τεχνολογική διαφοροποίηση, οικονομική κατάσταση των επιχ/σεων του κλάδου, δομή και διαμόρφωση κόστους κ.α.), η φύση του προϊόντος καθώς και η θέση της επιχείρησης στην αγορά και στον κλάδο γενικότερα.

Συναφής με τις παραπάνω αναλύσεις είναι η αξιολόγηση από πλευράς των τραπεζών του μεγέθους των δανειακών αναγκών, όπως επίσης και των πραγματικών δανειακών αναγκών σε συνάρτηση με τη μελλοντική εξέλιξη της αγοράς του προϊόντος και της ίδιας της αξιολογούμενης επιχείρησης. Σκοπός της αξιολόγησης είναι ο ορθός προσδιορισμός του ύψους και της μορφής των δανειακών κεφαλαίων καθώς και η διασφάλιση της ορθής αξιοποίησής τους.

B) Κριτήρια αξιολόγησης ρευστοποίησης

Στο στάδιο αυτό εξετάζεται η δυνατότητα αποπληρωμής των δανειακών κεφαλαίων από την επιχείρηση, κατά κύριο λόγο από τη λειτουργία της, αλλά και από τη δυνατότητα μείωσης τυχόν επισφαλειών από την προοπτική ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Για υποθέσεις μακροχρόνιων δανείων οι

επιχειρήσεις συντάσσουν πίνακες ταμειακών ροών και επιχειρησιακά σχέδια για τις εν λειτουργία επιχειρήσεις και ζητούν από ειδικές υπηρεσίες μελέτες σκοπιμότητας για τις υπό ίδρυση επιχειρήσεις.

5.2. ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Τα επικουρικά εργαλεία εξετάζουν τη διασφάλιση των πιστωτικών ιδρυμάτων από αστάθμητους παράγοντες που μπορούν να μεταβάλλουν το οικονομικό περιβάλλον και επομένως τις επιδόσεις και τη βιωσιμότητα της επιχείρησης.

A) Εξασφαλίσεις

Αξιολογείται από τους αναλυτές της πιστοληπτικής ικανότητας των επιχειρήσεων η ύπαρξη επικουρικών πηγών εξασφάλισης της αποπληρωμής των χορηγούμενων δανειακών κεφαλαίων, όπως:

-εγγυήσεις από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα με ανάλογη οικονομική επιφάνεια για την εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα δάνεια,

-ενεχυριάσεις μετρητών, αξιόγραφων, εμπορευμάτων, γεγενημένων απαιτήσεων από το Δημόσιο,

-τη δυνατότητα ρευστοποίησης περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης ή των φορέων της.

B) Πρόσθετες αποδόσεις

Αφού πρώτα αποδειχθεί ότι πληρούνται τα βασικά κριτήρια για τη δανειοληπτική ικανότητα της επιχείρησης, όπως επίσης και οι επικουρικές πηγές κάλυψης των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων, τότε εξετάζεται από τα τραπεζικά ιδρύματα η ύπαρξη ή μη οφέλους, καθότι η τράπεζες ως οικονομικοί φορείς αποσκοπούν στη μεγιστοποίηση των κερδών τους.

Οι ωφέλειες αυτές προκύπτουν κατά κύριο λόγο από τη συμπληρωματική πώληση τραπεζικών προϊόντων και είναι τόκοι χρηματοδοτήσεων προμήθειες εγγυητικών επιστολών, καταθέσεις, εισαγωγές και εξαγωγές κ.α. Μια συνηθισμένη πρακτική των τραπεζών είναι η απαίτηση χορήγησης από μέρους της δανειολήπτριας επιχείρησης μεσολαβητικών – παραγωγικών εργασιών σε ποσοστό που να μην υπολείπεται του ποσοστού συμμετοχής της τράπεζας στην κάλυψη των δανειακών της αναγκών.

6. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ ΒΙΒΛΙΑ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Ενώ η αξιολόγηση επιχειρήσεων με βιβλία Γ' Κατηγορίας στηρίζεται σε επιλεγμένες ποσοτικούς δείκτες, για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' Κατηγορίας του Κ.Β.Σ., λόγω της μη τήρησης πλήρους σειράς Λογιστικών Βιβλίων και της επακόλουθης δυσχέρειας διερεύνησης της οικονομικής τους κατάστασης, καθίσταται αναγκαία η συνεξέταση των στοιχείων της επιχειρηματικής και συναλλακτικής τους συμπεριφοράς με ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων. Οι τράπεζες στην Ελλάδα δίνουν έμφαση πρωτίστως στα ποιοτικά στοιχεία και δευτερευόντως στα ποσοτικά. Παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικά πιθανά κριτήρια που μπορεί να ληφθούν υπόψη κατά την καθιέρωση των συστημάτων αξιολόγησης.

6.1. ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Η σχέση μεταξύ δυο χαρακτηριστικών δεδομένων της επιχείρησης, τα οποία έχουν μια λογική συσχέτιση, δηλαδή έχουν ίδια βάση υπολογισμού, είναι συγκρίσιμα και έχουν συνάρτηση μεταξύ τους, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους αναλυτές για την εξαγωγή νέων στοιχείων και συμπερασμάτων. Σύγκριση τέτοιων σχέσεων μέσα στο χρόνο, επιτρέπει την παρακολούθηση της εξέλιξης της επιχείρησης. Για την πραγματοποίηση συγκρίσεων μεταξύ περισσότερων επιχειρήσεων, οι δείκτες θα έχουν

μεγαλύτερη σημασία εφόσον υπολογίζονται κατά την ίδια χρονική στιγμή του κύκλου εργασιών.

Τα βασικά οικονομικά δεδομένα είναι

- Η εξέλιξη των πωλήσεων
- Ιστορικά στοιχεία της τελευταίας τριετίας για να διαπιστωθεί τυχόν στασιμότητα, πτωτική πορεία, ξαφνική θεαματική βελτίωση ή ομαλή αυξητική πορεία κύκλου εργασιών.

- Η εξέλιξη των αποτελεσμάτων
- Η εξέλιξη των υποχρεώσεων και
- Η εξάρτηση από ξένα κεφάλαια, η σχέση δηλαδή ιδίων προς ξένα κεφάλαια.

Οι βασικοί οικονομικοί δείκτες είναι

- ✓ $\text{Πωλήσεις} / \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις ή Πωλήσεις} / [(\text{BY}_0 + \text{BY})/2] =$
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα ΒΥ
- ✓ $360 / \text{KTBY} =$ Μέση διάρκεια εξόφλησης υποχρεώσεων
- ✓ $\text{Πωλήσεις} / \text{Ίδια Κεφάλαια} =$ Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ιδίων Κεφαλαίων
- ✓ $\text{Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης} / \text{Πωλήσεις} =$ Κυκλοφοριακή Ταχύτητα ΚΚΚ
- ✓ $\text{Απόθεμα Ε} + \text{Αγορές} - \text{Απόθεμα Λ} =$ Κόστος Πωληθέντων
- ✓ $\text{Έσοδα} - \text{Κόστος Πωληθέντων} =$ Μικτά Αποτελέσματα
- ✓ $\text{Τόκοι και συναφή έξοδα} / \text{Μικτά αποτελέσματα} =$ Δείκτης κάλυψης χρηματοοικονομικών εξόδων

Σημεία συναγερμού για την πορεία της επιχείρησης μπορεί να είναι:

- Συρρίκνωση ή και στασιμότητα δραστηριότητας

- Δυσανάλογη αύξηση των πάσης φύσεως υποχρεώσεων και ιδιαίτερα η μη αιτιολογημένη διόγκωση του τραπεζικού δανεισμού σε σχέση με την εξέλιξη του κύκλου εργασιών.
- Επικράτηση δυσμενών συνθηκών στον κλάδο δραστηριοποίησης, γενικότερα στη χώρα ή ακόμα και στην τοπική αγορά.
- Ύπαρξη σημαντικού ύψους ληξιπρόθεσμων οφειλών για μεγάλο χρονικό διάστημα.

6.2. ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Όπως προαναφέρθηκε, ο ατελής χαρακτήρας των λογιστικών βιβλίων και ο προσωποκεντρικός χαρακτήρας των επιχειρήσεων μεταθέτει σημαντικό βάρος της ανάλυσης στα ποιοτικά κριτήρια και στις δυνατότητες που αυτά παρέχουν για μια προσεγγιστική εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων.

Σημαντικό κριτήριο αποτελεί η **επιχειρησιακή εικόνα**, ανάλογα με το μέγεθος και τη φύση των εργασιών της επιχείρησης και ειδικότερα:

- ο τόπος εγκατάστασης της επιχείρησης και ειδικότερα η απόσταση και η ευχέρεια πρόσβασης, η ύπαρξη ικανοποιητικής υποδομής και ανθρώπινου δυναμικού.
- το τεχνολογικό επίπεδο των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού.
- τα χρόνια λειτουργίας της επιχείρησης, σε συνδυασμό με τη φήμη και το όνομα που έχει αποκτήσει στην τοπική αγορά και ιδίως στις σχέσεις μεταξύ πελατών, προμηθευτών και εργαζομένων της.
- Η ύπαρξη νομικών κινδύνων που προκύπτουν από διοικητικές παραβάσεις ή δικαστικές εκρεμμότητες και κινδύνων λόγω δυσμενών γεγονότων (με αποτίμηση της ευαισθησίας της επιχείρησης στις επιπτώσεις των κινδύνων αυτών).

- Ενδείξεις μη ορθής επιχειρηματικής τακτικής και προσπάθειας συγκάλυψης προβλημάτων.

- η επιχειρηματική στρατηγική που έχει ακολουθήσει,
- το επιχειρηματικό παρελθόν των φορέων, η εμπειρία τους, η γνώση του αντικειμένου, η ηλικία, οι σχέσεις των εταίρων, η ύπαρξη και προετοιμασία διάδοχης κατάστασης, η συμμετοχή σε άλλες επιχειρήσεις.

- Τα ηγετικά προσόντα, οι ικανότητες και γνώσεις των ατόμων που στελεχώνουν την επιχείρηση.

- Η φερεγγυότητα του επιχειρηματία, το πιστωτικό ιστορικό και η συνέπεια στις συναλλαγές του. Εξετάζεται η ύπαρξη δυσμενών στοιχείων στο αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. και τυχόν πληροφόρηση για ληξιπρόθεσμες οφειλές στο Δημόσιο, σε Ασφαλιστικούς Φορείς, Τράπεζες κλπ.

- η ομαλή κίνηση των λογαριασμών της επιχείρησης, εφόσον υπάρχει πρότερη συνεργασία με την Τράπεζα,

- η περιουσιακή κατάσταση του φορέα/των φορέων της επιχείρησης.

Σημαντικός είναι ο προσδιορισμός της **θέσης της επιχείρησης στον κλάδο**, των κινδύνων και προοπτικών που επικρατούν στους τομείς δραστηριότητας καθώς και των κλαδικών ιδιαιτεροτήτων.

- Επίπεδο ανταγωνισμού και η ικανότητα αντιμετώπισης του (ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και στρατηγικοί περιορισμοί των ανταγωνιστικών μειονεκτημάτων), η απειλή από υποκατάστατα προϊόντα.

- Το στάδιο ανάπτυξης του κλάδου και της αγοράς, η εξέλιξη της ζήτησης του προϊόντος ή της παρεχόμενης υπηρεσίας.

- Η δραστηριοποίηση της επιχείρησης σε κλάδο που η ζήτηση είναι στάσιμη ή πτωτική και αναπτύσσονται έντονες συνθήκες ανταγωνισμού χωρίς επαρκή τεκμηρίωση για τη δυνατότητα ανταπόκρισης στις ευκαιρίες και στους κινδύνους.

7. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

7.1. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Δεδομένου ότι η χορήγηση πιστώσεων αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων για την πλειοψηφία των τραπεζών στην Ελλάδα, καθώς και ότι η ακολουθούμενη για χρόνια πολιτική πιστωτικής επέκτασης και χορήγησης δανείων από τις τράπεζες είχε αναπόφευκτα έντονες επιδράσεις σε γενικότερα χαρακτηριστικά της εθνικής οικονομίας, η Τράπεζα της Ελλάδας τόνισε την αναγκαιότητα ανάπτυξης και εφαρμογής συστημάτων ελέγχου των πιστωτικών κινδύνων.

Η έννοια του πιστωτικού κινδύνου αναφέρεται στον κίνδυνο που προκύπτει από την πιθανότητα ανεπαρκούς ανταπόκρισης των δανειοδοτούμενων προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν με τη συνολολόγηση του δανείου. Είναι σαφές ότι η αποτελεσματική διαχείριση των χαρτοφυλακίων χορηγήσεων και ο έλεγχος του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί σημαντικό συστατικό στοιχείο της αναπτυξιακής πολιτικής και της εύρυθμης λειτουργίας κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

Η διαδικασία εκτίμησης από μέρους της τράπεζας του πιστωτικού κινδύνου και λήψης αποφάσεων για τη δανειοδότηση, εμπεριέχει την ανάλυση των παραχωρήσεων μεταξύ των δυο ακόλουθων στοιχείων:

- 1) των πιθανών ζημιών από την έγκριση της χρηματοδότησης μιας επιχείρησης που τελικά δεν ανταποκρίνεται στις αναληφθείσες υποχρεώσεις (default risk)

2) του πιθανού κέρδους που προέρχεται από τη χρηματοδότηση μιας επιχείρησης που συνεργάζεται άγνογα με το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα.

Το πρόβλημα της εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου και η λήψη αποφάσεων σχετικών με τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων παρουσιάζει αυξημένη πολυπλοκότητα, που αποτυπώνεται θεωρητικά στη διαδικασία τριών σταδίων.

-Εκτίμηση της παρούσας αξίας των ωφελειών και των ζημιών από την έγκριση της χρηματοδότησης, για κάθε περίοδο που αυτή αφορά, βάσει του πιστωτικού παρελθόντος του υποψήφιου πελάτη.

-Συνδυασμός της εκτιμώμενης παρούσας αξίας των ωφελειών και ζημιών από την έγκριση της χρηματοδότησης, με τις αντίστοιχες πιθανότητες αποπληρωμής ή όχι της χρηματοδότησης, ώστε να υπολογιστεί η αναμενόμενη καθαρή παρούσα αξία, η οποία προκύπτει από την έγκριση της χρηματοδότησης.

-Ευνόητο ότι εάν η αναμενόμενη καθαρή παρούσα αξία είναι θετική, τότε εγκρίνεται η χρηματοδότηση, διαφορετικά απορρίπτεται.

Η υλοποίηση της διαδικασίας αυτής βασίζεται στο γεγονός ότι η χρηματοδότηση μιας επιχείρησης είναι ένα πολυπεριοδικό πρόβλημα, καθώς το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που παρέχει τη χρηματοδότηση έχει τη δυνατότητα προώθησης όλων των προϊόντων του προς τον υποψήφιο πελάτη. Συνεπώς, τα πιθανά οφέλη δεν περιορίζονται απλώς στους τόκους του χορηγούμενου δανείου, αλλά περιλαμβάνουν και τα έσοδα που πιθανώς να προκύψουν από τη διεύρυνση της συνεργασίας του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και του πελάτη.

Σημαντικό συστατικό στοιχείο για την επιτυχή υλοποίηση και πρακτική εφαρμογή της παραπάνω διαδικασίας αποτελεί η εκτίμηση των πιθανοτήτων αποπληρωμής της χορηγούμενης πιστοδότησης, βάσει της προβληματικής της ταξινόμησης, μέσω του διαχωρισμού των υποψήφιων πελατών σε κατηγορίες. Η

ταξινόμηση επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη κατάλληλων υποδειγμάτων, που παρέχουν στις τράπεζες τα εξής πλεονεκτήματα:

1. εισάγουν μια κοινή βάση αξιολόγησης, περιορίζοντας το βαθμό αυθαιρεσίας και υποκειμενικότητας που διέπει κάθε αναλυτή.
2. αποτελούν χρήσιμο οδηγό για τον καθορισμό τους ύψους του δανείου.
3. περιορίζουν το χρόνο και το κόστος της διαδικασίας αξιολόγησης των πελατών.
4. διευκολύνουν τη διαδικασία παρακολούθησης και διαχείρισης του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

7.2. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι παραπάνω αναφερόμενες διαπιστώσεις για την ανάγκη διαχείρισης των πιστωτικών κινδύνων των Τραπεζών και χρήσης κατάλληλων υποδειγμάτων ταξινόμησης της πελατείας επισφραγίστηκαν από τη Συνθήκη της Βασιλείας II. Η Συνθήκη θέτει ένα επαρκές και αξιόπιστο ρυθμιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος σε παγκόσμιο επίπεδο. Δίνει κατευθύνσεις στις Τράπεζες για το πώς θα αξιολογούν και θα διαχειρίζονται τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνουν όταν δανείζουν χρήματα σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Ζητά από αυτές να έχουν ένα ελάχιστο ποσό ιδίων κεφαλαίων ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο προκειμένου να αποφευχθεί η πτώχευση τους όταν υπάρξει αδυναμία εκ μέρους των δανειοληπτών εξυπηρέτησης των δανείων τους. Καθιερώθηκε ένας συντελεστής φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης της Βασιλείας II στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη συμπεριφορά και την πρακτική των Τραπεζών έναντι στο ζήτημα της χρηματοδότησης των Μικρών

κυρίως και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΜΜΕ & ΠΜΕ) σε διεθνές επίπεδο αλλά και στη χώρα μας.

Ο σημαντικότερος παράγοντας για την Διαχείριση Κινδύνων που τέθηκε από τις Εποπτικές Αρχές είναι η Κεφαλαιακή Επάρκεια, που στοχεύει να θέσει ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο.

Για τη μέτρηση της συσχέτισης μεταξύ των δύο παραγόντων, δηλαδή του ύψους των ιδίων κεφαλαίων και του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου, που απορρέει από τη διαχείριση του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, καθιερώθηκε από τις εποπτικές αρχές ο συντελεστής φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Η Συνθήκη της Βασιλείας II επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα. Ο υπολογισμός του προκύπτει με τον ίδιο τρόπο όπως και ο συντελεστής φερεγγυότητας, μόνο που σε αυτή την αναθεώρηση προστέθηκαν στο Σταθμισμένο Ενεργητικό στοιχεία από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, ώστε να αντιπροσωπεύεται και ο κίνδυνος αγοράς επιπλέον του Πιστωτικού Κινδύνου.

Βάσει του νέου πλαισίου για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ΕΠΕΥ, όπως καθορίστηκε από τις ευρωπαϊκές οδηγίες 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ, οι γενικές αρχές των ανωτέρω οδηγιών ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία με το νόμο 3601/2007 και εξειδικεύτηκαν περαιτέρω με μία σειρά Πράξεων Διοικητού της Τραπέζης της Ελλάδος. Το νέο πλαίσιο αποτελείται από τρεις θεμελιώδεις άξονες εποπτείας, γνωστούς ως Πυλώνες.

Ο **Πυλώνας 1**, αφορά στον προσδιορισμό των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι βασικές αλλαγές σε σχέση με το προηγούμενο πλαίσιο (Βασιλεία I), αφορούν στη χρήση πιο εξελιγμένων μεθόδων για τον προσδιορισμό του Πιστωτικού Κινδύνου αλλά και στην εισαγωγή κεφαλαιακών απαιτήσεων για το Λειτουργικό Κίνδυνο.

Με τον **Πυλώνα 2** καθορίζονται οι αρχές, τα κριτήρια και οι διαδικασίες αξιολόγησης της επάρκειας των κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων, κατ' αρχήν από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα και κατ' ακολουθία από την εποπτική αρχή. Ο Πυλώνας 2 αποτελείται από τη Διαδικασία Αξιολογήσεως Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) και τη Διαδικασία Εποπτικής Αξιολογήσεως (ΔΕΑ).

Με τον **Πυλώνα 3** καθορίζονται οι υποχρεώσεις δημοσιοποιήσεως βασικών πληροφοριών σχετικά με την έκθεση των πιστωτικών ιδρυμάτων στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν καθώς και των διαδικασιών που εφαρμόζουν για τη διαχείριση των κινδύνων αυτών, με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς.

7.3. ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Οι Τράπεζες διαμορφώνουν τα δανειακά τους χαρτοφυλάκια πλέον, εξετάζοντας μία σειρά από κριτήρια που προβλέπει η νέα συνθήκη και αποσκοπούν στην ακριβέστερη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου που συνοδεύει τη χορήγηση τραπεζικών πιστώσεων στις ΜΜΕ. Ο σκοπός των διατάξεων της συνθήκης δεν είναι μόνο η εξασφάλιση των τραπεζών έναντι των αδυναμιών αποπληρωμής των χορηγούμενων δανείων προς τις επιχειρήσεις, αλλά και η βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε πηγές τραπεζικής χρηματοδότησης.

Οι Τράπεζες είναι υποχρεωμένες να σχηματίζουν βαθμολογίες των ΜΜΕ – πελατών τους με βάση μια αξιολογική κλίμακα. Τα χρησιμοποιούμενα κριτήρια είναι κοινά για όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα, ενώ αυτά διατηρούν τη δυνατότητα υιοθέτησης λιγότερο ή περισσότερο εξειδικευμένων μεθόδων αξιολόγησης των κινδύνων, με βάση τις τεχνολογικές υποδομές και την τεχνογνωσία που διαθέτουν.

Από την κατάταξη των ΜΜΕ σε αυτές τις αξιολογικές, βαθμολογικές κλίμακες εξαρτάται η εγκρισιμότητα του δανεισμού, το ύψος τους καθώς και το κόστος δανεισμού κάθε επιχείρησης, δηλαδή η τιμολόγηση των οποία λαμβάνουν από την Τράπεζα.

Οι Τράπεζες στην Ελλάδα χρησιμοποιούν για την επιμέτρηση του πιστωτικού κινδύνου συστήματα διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας MRA Moody's Risk Advisor.

7.4. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε με την εφαρμογή της Συνθήκης της Βασιλείας II, τόσο οι Τράπεζες, όσο και οι ΜΜΕ καλούνται να ανταποκριθούν άμεσα και αποτελεσματικά, εφόσον επιθυμούν οι πρώτες να διατηρήσουν και να διευρύνουν την πελατεία τους και οι ΜΜΕ να ωφεληθούν εξασφαλίζοντας χαμηλότερο κόστος απόκτησης δανειακών κεφαλαίων.

7.4.1. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Σημαντική πρόκληση αποτελεί το γεγονός ότι τα στελέχη των τραπεζών δεν διαθέτουν συχνά την απαραίτητη γνώση για την οικονομική και λογιστική λειτουργία των επιχειρήσεων, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα τα οριζόμενα κριτήρια αξιολόγησης. Έτσι δεν είναι εφικτό ή πολύ εύκολο για μία Τράπεζα, να αξιολογήσει τα οικονομικά δεδομένα των ΜΜΕ – πελατών

της σε σχέση με κλαδικούς δείκτες benchmarking, ώστε να εξάγει ασφαλή συμπεράσματα για μία σειρά από ζητήματα όπως η θέση της ΜΜΕ στην αγορά του κλάδου που δραστηριοποιείται, η ανταγωνιστικότητα και το επίπεδο ικανότητας του management που ασκείται, ο βαθμός λειτουργικής μόχλευσης, η αποτελεσματικότητα των πρακτικών πιστωτικής πολιτικής που ακολουθούνται, οι επιπτώσεις που έχουν φαινόμενα εποχικότητας ή άλλα οικονομικά γεγονότα στη ζήτηση που διαμορφώνεται για τα προϊόντα της επιχείρησης, κ.λ.π.

Επίσης, πρόκληση για τους αναλυτές αποτελεί το ζήτημα της έλλειψης πηγών ακριβούς και έγκυρης πληροφόρησης για την οικονομική κατάσταση των ΜΜΕ, καθώς ειδικά στη χώρα μας οι δημοσιευμένες πληροφορίες αυτού του είδους για τις ΜΜΕ είναι ελάχιστες. Η ανεπάρκεια επομένως δημοσιευμένων, οικονομικών δεδομένων αυτής της μορφής, επιβάλλει στις Τράπεζες να αναζητούν αυτές τις πληροφορίες από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, χωρίς να έχουν συχνά την δυνατότητα να τις διασταυρώσουν από άλλη αντικειμενική πηγή.

Η επιμόρφωση των στελεχών και η εξοικείωση τους με τις νέες απαιτήσεις αξιολόγησης και τη χρήση καινοτόμων τεχνολογικών προγραμμάτων παροχής επιχειρησιακής πληροφόρησης, καθώς και η ανάπτυξη και βέλτιστη εφαρμογή χρηματοοικονομικών εργαλείων, θα πρέπει να αποτελούν άμεσες προτεραιότητες.

Η εργασία του αναλυτή απαιτεί μια άμεση αντίληψη των εσωτερικών σχέσεων της οικονομίας, του κλάδου και της εταιρίας, καθώς επίσης και των αλλαγών μέσα σε αυτή. Έγκειται στον αναλυτή να κρίνει τη σημαντικότητα των κριτηρίων που ταιριάζουν στην εκάστοτε ανάλυση. Άλλωστε, ο υπολογισμός οικονομικών δεικτών είναι εύκολος, ο βαθμός δυσκολίας αυξάνει κατά την ερμηνεία των δεδομένων, γιατί πολλές φορές παρέχουν μόνο ενδείξεις για την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσει ο αναλυτής και για τα ερωτήματα που πρέπει να θέσει.

Γίνεται σήμερα περισσότερο από ποτέ, στα πλαίσια ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου οικονομικού περιβάλλοντος, ότι για την εκτίμηση της βιωσιμότητας και των επιδόσεων των επιχειρήσεων, δεν αρκεί η ανάπτυξη συστημάτων που πλαστικοποιούν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων συνδυάζοντας δεδομένα και πληροφορίες. Η διεξαγωγή μιας συλλογιστικής μέσα από την οποία ο αποφασίζων αξιολογεί τις ποσοτικές πληροφορίες που διαθέτει είναι αναπόφευκτα αναγκαία.

7.4.2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΜΕ

Οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό και οικονομικό περιβάλλον και καθημερινές προκλήσεις στα πλαίσια της τρέχουσας οικονομικής ύφεσης, με μείωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους, αύξηση των επισφαλειών, μείωση των ταμειακών ροών και των περιθωρίων κερδοφορίας καθώς και την αντιμετώπιση προβλημάτων ρευστότητας. Παράλληλα σε αυτό το περιβάλλον, είναι αναμενόμενο να αντιμετωπίσουν αρκετές δυσκολίες στην προσαρμογή τους με βάση την νέα πρακτική των Τραπεζών για την αξιολόγησή τους.

Οι ΜΜΕ πρέπει να αναπτύξουν την ικανότητα, αλλά και την ταχύτητα να ανταποκριθούν στα αιτήματα των Τραπεζών για την παροχή οικονομικής πληροφόρησης, έγκαιρα και αποτελεσματικά, δεδομένου ότι βαθμολογούνται όχι μόνο για την ακρίβεια αλλά και για την ταχύτητα παροχής των οικονομικών στοιχείων που ζητούνται. Πρέπει επομένως να διαθέτουν την εσωτερική δομή και οργάνωση, ώστε να αναζητούν, να εντοπίζουν, να επεξεργάζονται οικονομικά δεδομένα και λογιστικά γεγονότα και τελικά να συνθέτουν οικονομικές αναφορές προς τις Τράπεζες που τις ζητούν.

Επισημαίνεται ότι οι Τράπεζες δεν περιορίζονται πλέον στην αναζήτηση πληροφοριών μόνο κατά το αρχικό στάδιο αξιολόγησης τους αιτήματος για δανεισμό από τις ΜΜΕ, αλλά ζητούν και επικαιροποίηση όλης της διαθέσιμης οικονομικής

πληροφόρησης περιοδικά μέσα στο χρόνο αλλά και γενικότερα όποτε το κρίνουν σκόπιμο.

Οι ΜΜΕ που θα διαθέτουν υψηλού επιπέδου εσωτερική οργάνωση και υποδομές θα μπορέσουν να ανταποκριθούν με ταχύτητα και ακρίβεια στα αιτήματα των Τραπεζών, αφενός εξοικονομώντας οικονομικούς πόρους (μικρότερος αριθμός και λιγότερες ώρες απασχολούμενου προσωπικού σε χειρονακτική εργασία σύνθετων υπολογισμών, κλπ.) και αφετέρου επιτυγχάνοντας καλύτερη αξιολόγηση από τις Τράπεζες με αποτέλεσμα μικρότερο κόστος κτήσης δανειακών κεφαλαίων.

Το ζήτημα του κόστους κτήσης δανειακών κεφαλαίων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις άλλωστε απασχολεί το σύνολο των επιχειρήσεων. Επισημαίνεται εδώ ότι σε ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των ΜΜΕ έχει αναδειχτεί η δανειακή τους επιβάρυνση και πιο συγκεκριμένα ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός, με δυσμενείς επιπτώσεις στη χρηματοοικονομική τους κατάσταση.

Η πρακτική των Τραπεζών να παρέχουν κατά κύριο λόγο στις ΜΜΕ πιστοδοτικά όρια Κεφαλαίου Κίνησης με μια βραχυπρόθεσμη ισχύ, που στη λήξη τους ανανεώνονται συνεχώς, εφόσον βέβαια η δανειζόμενη επιχείρηση έχει πληρώσει τους αναλογούντες τόκους, χωρίς να απαιτείται η επιστροφή κεφαλαίων, οδηγεί στη διατήρηση της δανειακής επιβάρυνσης σε υψηλά επίπεδα. Ορθότερη πρακτική σε επιχειρήσεις που δεν ανακυκλώνουν τα όρια πιστοδότησης ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες τους για κεφάλαια κίνησης, είναι σαφέστατα να χρηματοδοτηθούν με κεφάλαια κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα. Η αποπληρωμή του κεφαλαίου οδηγεί στη μείωση της δανειακής επιβάρυνσης και μειώνει τον κίνδυνο για την Τράπεζα, με αποτέλεσμα να αυξάνονται και οι πιθανότητες περαιτέρω δανεισμού στο μέλλον είτε για κάλυψη έκτακτων αναγκών είτε λόγω αύξησης του όγκου των εργασιών.

3^ο ΜΕΡΟΣ: ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία δημιουργίας του κατάλληλου οικονομικού, πολιτικού και κοινωνικού περιβάλλοντος προκειμένου να μπορέσει να τελεσφορήσει η εποικοδομητική και ισορροπημένη πρόοδος της οικονομίας. Στα πλαίσια της οικονομικής ύφεσης που πλήττει τις οικονομίες διεθνώς, βασική προϋπόθεση για την επιβίωση και την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας είναι η δημιουργία ενός κλίματος που να ευνοεί την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Αποτελεί στην ουσία το θεμέλιο λίθο όπου μπορεί να διαμορφωθεί ένα μοντέλο ανάπτυξης, σε στέρεες και υγιείς βάσεις. Το ζητούμενο είναι το μοντέλο αυτό να έχει ως βασικά του χαρακτηριστικά την ανταγωνιστικότητα, την εξωστρέφεια, την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων, την επανεκκίνηση της παραγωγικής δραστηριότητας και την καινοτομία.

Οι καλές σχέσεις πολιτείας και επιχειρήσεων ευνοούν την οικονομική ανάπτυξη, καθώς επηρεάζουν θετικά τόσο το ποσοστό συσσώρευσης των παραγόντων διαμόρφωσης περιβάλλοντος φιλικού προς την επιχειρηματικότητα όσο και την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας αυτών των παραγόντων.

Στα πλαίσια των προσπαθειών βελτίωσης του επιχειρηματικού κλίματος στη χώρα μας, παρασχέθηκαν και συνεχίζουν να παρέχονται κίνητρα αναπτυξιακά, φορολογικά και χρηματοδοτικά από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, το πλαίσιο των οποίων θα αναλύσουμε παρακάτω.

2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

2.1. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

Τα σύγχρονα κράτη διαχρονικά χρησιμοποιούν τη μέθοδο των επιχορηγήσεων και επιδοτήσεων, προκειμένου να κατευθύνουν οικονομικούς πόρους προς συγκεκριμένες ομάδες και επαγγέλματα, τα οποία χρήζουν ενίσχυσης.

Ο σκοπός των επιχορηγήσεων - επιδοτήσεων είναι κυρίως να μειωθεί το κόστος λειτουργίας των επιτηδευματιών και επιχειρήσεων, οι οποίες λαμβάνουν αυτές τις οικονομικές ενισχύσεις. Είναι τα κίνητρα ή οι παράγοντες που επηρεάζουν τα φυσικά και νομικά πρόσωπα στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων. Τα κίνητρα αποτελούν, κυρίως, οικονομικής φύσεως παροχές ή διευκολύνσεις προς Έλληνες και ξένους επιχειρηματίες και επενδυτές με σκοπό την ενίσχυση του ενδιαφέροντος τους για την λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων ειδικού ή γενικού ενδιαφέροντος.

Τα αναπτυξιακά κίνητρα στη χώρα αποτέλεσαν ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία επενδυτικής πολιτικής και βιομηχανικής ανάπτυξης σε ολόκληρη σχεδόν τη μεταπολεμική περίοδο μέχρι και πρόσφατα. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η εφαρμογή από το κράτος της πολιτικής των αναπτυξιακών κινήτρων, για την ενίσχυση της οικονομικής βάσης των επιχειρηματιών με σκοπό την ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών, δεν είναι ιδιότυπο ελληνικό, αλλά αποτελεί το βασικότερο μέσο άσκησης διαρθρωτικών πολιτικών και στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα Αναπτυξιακά Κίνητρα αποτελούν στην πράξη μια πολιτική διοικητικής μεταφοράς πόρων (μέσω του Προϋπολογισμού του κράτους) από την κοινωνία σε επιλεγμένες περιοχές και επιχειρήσεις με το σκεπτικό ότι η θυσία αυτή θα ανταποδοθεί στη κοινωνία με αύξηση του πλούτου, των φόρων και της απασχόλησης.

Τα κίνητρα εφαρμόζονται όταν υπάρχει αδυναμία των νόμων της ελεύθερης αγοράς να καταναείμουν ομαλά τους οικονομικούς πόρους και να διασφαλίσουν ισόρροπη ανάπτυξη τομέων και περιοχών. Κρίνεται έτσι αναγκαία η παρέμβαση του κράτους το οποίο κατά παρέκκλιση των νόμων της αγοράς επεμβαίνει στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, μειώνοντας και αυξάνοντας κατά τη κρίση του την αποδοτικότητα των κεφαλαίων με τρόπο τέτοιο, ώστε να γίνουν αποδοτικά τα οριακά κεφάλαια σε κρίσιμες από οικονομική και κοινωνική άποψη περιοχές. Μεταφέρει λοιπόν πόρους στους πιο αδύναμους κρίκους της οικονομίας για να αυξήσει την αποδοτικότητα των κεφαλαίων στις μειονεκτούσες περιοχές μέχρι να πετύχει βιώσιμους όρους ανάπτυξης.

2.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

Τα κίνητρα των αναπτυξιακών νόμων μπορεί να είναι: φορολογικά, προστασίας κεφαλαίου (εγκατάστασης κι ίδρυσης) ή προστασίας ξένου κεφαλαίου κι επαναπατρισμού κεφαλαίου και κερδών, δημιουργίας μεγάλων οικονομικών μονάδων, εξαγωγικά κίνητρα, χρηματοδότησης (επιχορήγησης – επιδότησης), επιτοκίων, προσωπικού, περιφερειακής ανάπτυξης, περιβαλλοντικής προστασίας, εκσυγχρονισμού και διαφοροποίησης, δανειοδοτήσεων.

Για την αποτελεσματικότερη αξιολόγηση τους, τα κίνητρα θα μπορούσαν να ταξινομηθούν με βάση την ειδική τους φύση αλλά και τον επιδιωκόμενο αντικειμενικό σκοπό που έχουν κάθε φορά τα λαμβανόμενα μέτρα για την προώθηση της αναπτυξιακής πολιτικής.

Έτσι τα κίνητρα θα μπορούσαν να διακριθούν σε κίνητρα γενικά, διοικητικά, δημοσιονομικά και χρηματοπιστωτικά.

α) Γενικά κίνητρα: Στα γενικά κίνητρα περιλαμβάνονται οι κρατικές επιχορηγήσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων (ίδρυση νέων βιομηχανικών

μονάδων, επέκταση παγίων κτιριακών μηχανολογικών και άλλων εγκαταστάσεων, εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων), που χρήζουν ενίσχυσης για λόγους κοινωνικούς, οικονομικούς, αναπτυξιακούς και εθνικούς.

β) Διοικητικά κίνητρα: Με τα διοικητικής φύσεως κίνητρα το κράτος στοχεύει στην άρση των υφιστάμενων αντικινήτρων που δημιουργούνται κυρίως από τις γραφειοκρατικές διατυπώσεις και την ακαμψία που διακρίνει τη δημόσια διοίκηση. Με τα μέτρα αυτά το δημόσιο παρέχει διευκολύνσεις για τη συντόμευση των διαδικασιών εγκατάστασης των επιχειρήσεων, για τη δημιουργία υποδομών (παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεφώνου, ύδρευσης, αποχέτευσης, οδικού δικτύου κ.α.), για την εφαρμογή αναγκαστικών απαλλοτριώσεων σε βιομηχανικές ζώνες κ.λ.π.

γ) Δημοσιονομικά κίνητρα: Στα κίνητρα αυτά εντάσσονται οι πάσης φύσεως δημοσιονομικές διευκολύνσεις του κράτους προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα, η μείωση των φορολογικών συντελεστών του εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, οι δασμολογικές απαλλαγές, η ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των εξαγωγικών επιχειρήσεων αλλά και οι περιπτώσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων επιχειρήσεων.

δ) Χρηματοπιστωτικά κίνητρα: Στην κατηγορία αυτή κινήτρων εντάσσονται οι πάσης φύσεως τραπεζικές διευκολύνσεις και χρηματοπιστωτικές εγγυήσεις του δημοσίου, όπως επιδοτήσεις των επιτοκίων των χορηγουμένων δανείων από τις τράπεζες, χορηγήσεις δανείων υπό ευνοϊκούς όρους σε εξαγωγικές, βιοτεχνικές και άλλες επιχειρήσεις.

3. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ

Ως αναπτυξιακό πλαίσιο των επενδύσεων εννοούμε τους εκάστοτε ισχύοντες αναπτυξιακούς νόμους με βάση τους οποίους εφαρμόζεται κάθε φορά η πολιτική επενδυτικών κινήτρων, μέσα από την οποία οι κυβερνήσεις εκφράζουν τις βασικές αρχές της οικονομικής και κοινωνικής τους φιλοσοφίας. Με τους αναπτυξιακούς νόμους τίθενται συνεπώς κάθε φορά άμεσα ή έμμεσα αναπτυξιακοί στόχοι όπως:

- Ευρύτερη και ταχύτερη κινητοποίηση του έμψυχου και άψυχου εθνικού παραγωγικού δυναμικού, με σκοπό την επιτάχυνση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.
- Η δημιουργία νέων και σύγχρονων παραγωγικών μονάδων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.
- Η άμβλυνση των οργανωτικών ανεπαρειών, λανθασμένων επιλογών και άλλων αδυναμιών.
- Η απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Με τους παραπάνω στόχους διαμορφώνεται κάθε φορά η επενδυτική συμπεριφορά της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η οποία εκδηλώνεται με:

- α) Την κατανομή των επενδύσεων.
- β) Τον προσανατολισμό των επενδύσεων (δημιουργία μονάδων, επέκταση ή εκσυγχρονισμό παλιών μονάδων, μετεγκατάσταση επιχειρήσεων).
- γ) Τη συγκέντρωση της επενδυτικής δραστηριότητας σε επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους κ.λ.π..

Με τους αναπτυξιακούς νόμους προσδιορίζονται με σαφήνεια τα ακόλουθα:

- Τι θεωρείται παραγωγική επένδυση και τι όχι.
- Ποιες επιχειρήσεις μπορούν να ενταχθούν στον νόμο.
- Ποιες είναι οι περιοχές και οι ζώνες ανάπτυξης σύμφωνα με τον νόμο.
- Ποια είναι τα παρεχόμενα κίνητρα και οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή ενός επενδυτικού σχεδίου στον ισχύοντα νόμο.

Επίσης εξηγούνται επακριβώς:

- Τα ποσοστά της κρατικής επιχορήγησης κατά περιοχή.
- Η ίδια συμμετοχή του επενδυτικού φορέα κατά περιοχή.
- Η επιδότηση του επιτοκίου κατά περιοχή.
- Οι αφορολόγητες εκπτώσεις κατά περιοχή.
- Οι αυξημένες αποσβέσεις κατά περιοχή και βάρδια εργασίας.
- Τα διαδικαστικά θέματα του νόμου.

Έτσι με βάση το αναπτυξιακό θεσμικό πλαίσιο των επενδύσεων μπορεί να διαμορφωθεί το συνολικό σχήμα χρηματοδότησης ενός επενδυτικού σχεδίου, που θα καλύψει την ολική του δαπάνη αφού προσδιορίζεται το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής του επενδυτικού φορέα (επιχειρηματία) και η δωρεάν επιχορήγηση του κράτους κατά την περίπτωση που η συγκεκριμένη επένδυση υπαχθεί στον ισχύοντα αναπτυξιακό νόμο.

3.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

Τα θεσμοθετημένα κίνητρα περιφερειακής και βιομηχανικής ανάπτυξης που ίσχυαν στην Ελλάδα από το 1950 μέχρι σήμερα περιέχονται στα νομοθετήματα που επιγραμματικά αναφέρονται παρακάτω.

- Ν.Δ. 2687/53 "Περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού"
- Ν.Δ. 4171/61 "Περί λήψεως γενικών μέτρων για την υποβοήθηση της αναπτύξεως της οικονομίας της χώρας"
- Ν.Δ. 1078/71 "Περί λήψεως φορολογικών και άλλων μέτρων προς ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης"
- Ν.Δ. 1312/72 "Περί νέων μέτρων προς ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης"
- Ν.Δ. 1313/72 "Περί μέτρων ενίσχυσης της τουριστικής ανάπτυξης"
- Ν. 289/76 "Περί παροχής κινήτρων για την ανάπτυξη παραμεθόριων περιοχών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων"
- Ν. 849/78 "Περί παροχής κινήτρων για την ενίσχυση της περιφερειακής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας"
- Ν. 1116/81 "Περί παροχής κινήτρων για την ενίσχυση της περιφερειακής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας και τη ρύθμιση συναφών θεμάτων"
- Ν. 1262/82 "Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της Οικονομικής και Περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων,
- Ν. 1892/90, "Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ Α' 101/31.7.90)
- Ν. 2601/98, "Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις"
- Ν. 3299/04, "Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση"

3.3. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004

Ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004 άρχισε να ισχύει από τη δημοσίευση του στη εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ Α/261/23.12.2004), σε συνδυασμό με Υπουργικές Αποφάσεις που εκδόθηκαν το ά'ζμηνο του 2005 και ρύθμισαν διάφορα θέματα εφαρμογής του.

Σκοποί του Νόμου:

Η ενδυνάμωση της ισόρροπης ανάπτυξης ,

Η αύξηση της απασχόλησης,

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,

Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και των ΜΜΕ,

Η προώθηση της τεχνολογικής αλλαγής και της καινοτομίας,

Η προστασία του περιβάλλοντος και η εξοικονόμηση ενέργειας και

Η επίτευξη της περιφερειακής σύγκλισης.

--Είδη παρεχόμενων ενισχύσεων

A) Απευθείας συμμετοχή Δημοσίου στο κόστος της επένδυσης, με τη μορφή:

Επιχορήγησης

Επιδότησης χρηματοδοτικής

B) Φορολογικά κίνητρα

Φορολογική απαλλαγή ύψους μέχρι ενός ποσοστού ή του συνόλου της αξίας της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση. Η ενίσχυση αυτή συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της

επιχείρησης της πρώτης δεκαετίας από την πραγματοποίηση του επενδυτικού σχεδίου, με το σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού.

Γ) Κίνητρα έμμεσων επιδοτήσεων

Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο, για μια διετία, τμήματος του μισθολογικού κόστους των δημιουργούμενων, εντός της πρώτης τριετίας από την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, θέσεων απασχόλησης.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη προβλέπονταν ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης στα οποία μπορεί να γίνει συνδυασμός περισσότερων ενισχύσεων.

Ο ν. 3299/04 είχε σκοπό να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στα αναπτυξιακά κίνητρα, κυρίως σε σχέση με το είδος και τις κατηγορίες των επιδοτήσεων, ενώ περιείχε και ρυθμίσεις για επενδύσεις μεσαίων, για τα ελληνικά δεδομένα, επιχειρήσεων. Πιο χαρακτηριστικές μεταβολές ήταν η μείωση του κατώτατου ορίου επένδυσης (ΜΜΕ) για υπαγωγή στα κίνητρα από τα 132.000 € στα 100.000€, η υπαγωγή στα κίνητρα των εμπορικών επιχειρήσεων, η μείωση της ίδιας συμμετοχής από 40% στο 25%, η προσαύξηση των επιχορηγήσεων των ΜΜΕ κατά 15% (με ανώτατο όριο το 55%) κ.α.

Οι ρυθμίσεις για τις ΜΜΕ αποσκοπούσαν στην ενίσχυση της περιφέρειας όπου οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρέχουν απασχόληση και βοηθούν στη συγκράτηση του εργατικού δυναμικού.

Ειδικότερα:

- Καθιερώθηκαν 5 οριζόντιες κατηγορίες κινήτρων βάσει των οποίων παρέχονταν επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις ενώ διατηρήθηκε και η φιλοσοφία των Περιοχών.

- Καταργήθηκε η σύνδεση της επιχορήγησης με τις θέσεις εργασίας.
- Καταργήθηκε η διάκριση νέων και παλιών επιχειρήσεων στα κίνητρα.
- Μέγιστο ύψος ενίσχυσης ορίστηκε το 55% το οποίο ισχύει για τις ΜΜΕ.
- Θεσμοθετήθηκε η επιδότηση της απασχόλησης
- Μειώθηκε η ίδια συμμετοχή από 40% στο 25%
- Καταργήθηκε η έμμεση φορολόγηση των κρατικών ενισχύσεων
- Ορίστηκαν ιδιώτες αξιολογητές για τα επενδυτικά σχέδια οι οποίοι θα έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στην τελική υπαγωγή της επένδυσης στα κίνητρα.
- Οι επενδύσεις εμπορικών επιχειρήσεων εντάχθηκαν στα κίνητρα.
- Μειώθηκε σε 2 μήνες από την υποβολή, η προθεσμία έγκρισης των επενδυτικών σχεδίων.
- Αξιολογούνταν τα ουσιαστικά στοιχεία των επενδυτικών σχεδίων (βιωσιμότητα, απασχόληση, αξιοποίηση τοπικών πλουτοπαραγωγικών πηγών).
- Άρθηκε η διάκριση μεταξύ Παλαιών και Νέων επιχειρήσεων.
- Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στον Τουρισμό.
- Παρασχέθηκαν πρόσθετες ενισχύσεις και δυνατότητες στις ΜΜΕ.

3.4. Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝ 3299/04

Οι αδυναμίες του προηγούμενου Αναπτυξιακού Νόμου (ν. 3299/04) εντοπίζονται:

- ο στην έλλειψη αναπτυξιακής στόχευσης και στρατηγικής,
- ο την απουσία κινήτρων ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και

- ο τη μη συμβολή του στον τεχνολογικό και γνωστικό μετασχηματισμό του επιχειρηματικού τομέα.

Σε ό,τι αφορά τις θεσμικές δυσλειτουργίες που παρατηρήθηκαν στην εφαρμογή του Αναπτυξιακού Νόμου, αυτές εντοπίζονται:

- ο στην πολυπλοκότητα του θεσμικού πλαισίου και την ύπαρξη μεγάλου πλήθους ρυθμίσεων, ως προς το είδος και το εύρος των δραστηριοτήτων που ενισχύονται.

- ο στην έλλειψη σαφούς ετήσιου χρονοδιαγράμματος και προϋπολογισμού και την υπέρμετρη επιβάρυνση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων,

- ο στις καθυστερήσεις στην αξιολόγηση, τη χρηματοδότηση, την υλοποίηση και τους ελέγχους.

- ο στο πολύπλοκο σύστημα βαθμολογίας και το χαμηλό ελάχιστο αποδεκτό όριο βαθμολογίας, το οποίο οδήγησε σε έγκριση του 98% των υποβαλλόμενων σχεδίων.

3.5. Ο ΝΕΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3908/2011

Ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος 3908/2011 «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή» άρχισε να ισχύει από τη δημοσίευσή του στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ Α/8/1.2.2011) σε συνδυασμό με Υπουργικές Αποφάσεις και Προεδρικά Διατάγματα που εκδόθηκαν στη συνέχεια και ρύθμισαν θέματα εφαρμογής του.

Σκοπός του νέου Νόμου είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας με τη διαμόρφωση καθεστώτων ενίσχυσης των επενδύσεων, με τα οποία βελτιώνεται η επιχειρηματικότητα, η τεχνολογική ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και η περιφερειακή συνοχή και προωθούνται η πράσινη οικονομία, η

αποτελεσματική λειτουργία των διαθέσιμων υποδομών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας.

Είδη ενισχύσεων:

A) Επιχορήγηση: η δωρεάν παροχή χρηματικού ποσού από το Δημόσιο για την κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου που ορίζεται ως ποσοστό αυτών.

B) Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης: η κάλυψη τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης για την απόκτηση καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού. Η επιδότηση αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει τη διάρκεια των 7 ετών.

Γ) φορολογική απαλλαγή: η απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των προ φόρων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Το ποσό της φορολογικής απαλλαγής ορίζεται ως ποσοστό επί της αξίας των ενισχυόμενων δαπανών.

Δ) δάνεια με ευνοϊκούς όρους από την ΕΤΕΑΝ. Χρηματοδότηση μέρους του συνολικού επιχορηγούμενου επενδυτικού κόστους που προβλέπεται να καλυφθεί με τραπεζικό δανεισμό. Στην περίπτωση αυτή, το όφελος από τη χρηματοδότηση συνυπολογίζεται στο συνολικό ποσοστό ενίσχυσης, το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια του χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων.

Οι παραπάνω, A, B, και Γ ενισχύσεις παρέχονται εναλλακτικά ως εξής:

A) επιχορήγηση ή/και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης και φορολογική απαλλαγή,

B) φορολογική απαλλαγή.

Για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις θα ισχύουν όλες οι παραπάνω μορφές ενίσχυσης, ενώ για τις μεγάλες επιχειρήσεις ή τα μεγάλα επενδυτικά σχέδια (άνω των 50 εκατ. ευρώ) θα ισχύουν μόνο οι φορολογικές απαλλαγές.

Το ελάχιστο ύψος της επένδυσης για την υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων στις ενισχύσεις του νόμου ορίζεται, με βάση το μέγεθος του φορέα σύμφωνα με τη σχετική κατάταξη της Ε.Ε. [Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ.800/2008 της Επιτροπής της 6ης Αυγούστου 2008, Παράρτημα D] ως εξής:

- Για πολύ μικρές Επιχειρήσεις στο ποσό των διακοσίων χιλιάδων ευρώ,
- Για Μικρές Επιχειρήσεις στο ποσό των τριακοσίων χιλιάδων ευρώ,
- Για μεσαίες επιχειρήσεις στο ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ,
- Για μεγάλες επιχειρήσεις στο ποσό του ενός εκατομμυρίου ευρώ.

Ειδικά για την κατηγορία των επενδυτικών σχεδίων Γενικής Επιχειρηματικότητας το ελάχιστο ύψος επένδυσης ορίζεται στο ήμισυ των προαναφερόμενων κατά περίπτωση ποσών.

Το μέγεθος των επιχειρήσεων καθορίζεται βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ.70/2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 12.1.2001 (ΕΛ 2001 L 10/33) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Στην συνέχεια αναφέρονται τα κριτήρια του ορισμού του μεγέθους μιας επιχείρησης.

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ   Απασχολεί από 0 έως 10 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της, όπως και ο ισολογισμός της, δεν υπερβαίνει τα 2,000,000€

ΜΙΚΡΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ   Απασχολεί λιγότερα από 50 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της, όπως και ο ισολογισμός της, δεν υπερβαίνει τα 10,000,000€

ΜΕΣΑΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ Απασχολεί λιγότερα από 250 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της δεν υπερβαίνει τα 50,000,000€, ενώ ο ετήσιος ισολογισμός της δεν υπερβαίνει τα 43,000,000€

ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ Απασχολεί περισσότερα από 250 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος κύκλος εργασιών της υπερβαίνει τα 50,000,000€, ενώ ο ετήσιος ισολογισμός της υπερβαίνει τα 43,000,000€.

Στο καθεστώς ενισχύσεων του Νόμου υπάγονται επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στην Ελληνική Επικράτεια και έχουν μια από τις παρακάτω μορφές:

- ατομικής επιχείρησης,
- εμπορικής εταιρίας,
- συνεταιρισμού.

Μπορούν επίσης να υπαχθούν, υπό προϋποθέσεις, και υπό ίδρυση εταιρίες. Οι επιχειρήσεις των οποίων επενδυτικά σχέδια υπάγονται στις διατάξεις του νόμου, οφείλουν από το χρόνο έναρξης της επένδυσης, να τηρούν βιβλία Β' ή Γ' Κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων-Στοιχείων.

Τα διάφορα επενδυτικά σχέδια ενισχύονται για δαπάνες:

1. Για υλικά περιουσιακά στοιχεία,
2. Για άυλα περιουσιακά στοιχεία και
3. Για έργα και προγράμματα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας.

Ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος αξιοποιεί το χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων, όπως ισχύει από την ΕΕ, ο οποίος χωρίζει την Επικράτεια σε 4 ζώνες ενίσχυσης (Α,Β,Γ και Δ) με συνολικά ποσοστά ενίσχυσης 15%, 20%, 30% και 40%, αντίστοιχα. Τα ποσοστά αυτά επαυξάνονται έως 10 ποσοστιαίες μονάδες για τις μεσαίες επιχειρήσεις και έως 20 ποσοστιαίες μονάδες για τις μικρές.

Ειδικότερα, οι τροπολογίες στο νέο αναπτυξιακό νόμο που κατέθεσε το υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης επιφέρουν τις εξής αλλαγές :

- Στηρίζονται οι τουριστικές επενδύσεις, καθώς μειώθηκε από τα 8 χρόνια στα 6 χρόνια η περίοδος που θα πρέπει να περιμένει ο επιχειρηματίας πριν καταθέσει επενδυτική πρόταση για τον εκσυγχρονισμό ολοκληρωμένης μορφής ξενοδοχειακών μονάδων από την έναρξη λειτουργίας της μονάδας ή από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ολοκληρωμένης επένδυσης του εκσυγχρονισμού της μονάδας.

- Για τα ανώτατα όρια ενισχύσεων κατά ζώνη επενδύσεων προβλέπεται ότι τα ποσοστά που ορίζει ο νόμος αυξάνονται για τις νησιωτικές περιοχές κατά 5% για τις μεγάλες και κατά 10% για όλες τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Έτσι, στην Α΄ ζώνη, το ανώτατο ποσοστό ενισχύσεων που φτάνει το 15% για μεγάλες επιχειρήσεις, 20% για μεσαίες επιχειρήσεις και 25% για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, ειδικά για τις νησιωτικές περιοχές, διαμορφώνεται σε 25%, 30% και 35% αντίστοιχα. στη Β΄ ζώνη, όπου το ανώτατο ποσοστό ενίσχυσης φτάνει σε 30% για μεγάλες επιχειρήσεις, 35% για μεσαίες επιχειρήσεις και 40% για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, αν η επένδυση γίνει σε νησιωτική περιοχή διαμορφώνεται σε 35%, 45% και 50% αντίστοιχα. Στη Γ΄ ζώνη, όπου το ανώτατο ποσοστό με βάση το νόμο διαμορφώνεται στο 40% για μεγάλες επιχειρήσεις, 45% για μεσαίες επιχειρήσεις και 50% για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, αν οι επενδύσεις γίνουν σε νησιωτική περιοχή τα ποσοστά διαμορφώνονται σε 45%, 55% και 60% αντίστοιχα.

-Καθίσταται πιο ευνοϊκό το καθεστώς των μεγάλων επενδύσεων. Ειδικά για το τμήμα της επένδυσης από 50 μέχρι και 100 εκατ. ευρώ, το ποσοστό της επιδότησης ή του κινήτρου που παρέχεται αυξάνεται στο 50% από το 30% του ανώτατου της ζώνης που γίνεται η επένδυση. Αντιστοίχως το ποσοστό της επιδότησης που παρέχεται για το τμήμα του προϋπολογισμού της επένδυσης πάνω από τα 100 εκατ. ευρώ αυξάνεται από το 20% στο 30% του μέγιστου ποσοστού επιχορήγησης στη ζώνη της κάθε επένδυσης.

-Για επενδυτικές προτάσεις που εντάσσονται στην κατηγορία «Γενική Επιχειρηματικότητα», το ελάχιστο ύψος επένδυσης ορίζεται πλέον στο ήμισυ των οριζόμενων ποσών από το νόμο. Συγκεκριμένα τα ελάχιστα όρια διαμορφώνονται από τα 10 εκατ. ευρώ στα 5 εκατ. ευρώ για τις μεγάλες επιχειρήσεις. Από τις 500.000 στις 250.000 ευρώ για τις μεσαίες επιχειρήσεις, από τις 300.000 στις 150.000 για τις μικρές και από τις 200.000 στις 100.000 ευρώ για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Στρατηγικός στόχος του νέου αναπτυξιακού νόμου, είναι η διαμόρφωση νέου επιχειρηματικού και παραγωγικού προτύπου, ώστε να καταστεί η Ελλάδα και πάλι ανταγωνιστική, να ενισχυθεί η απασχόληση και να οδηγήσει σε μία δυναμική και βιώσιμη οικονομία, με βασικό γνώμονα την πράσινη ανάπτυξη.

Σε ό,τι αφορά την επιλεξιμότητα επενδύσεων βάσει του νέου Αναπτυξιακού Νόμου, θα δοθεί προτεραιότητα σε επενδύσεις που συνεισφέρουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, μέσω:

1. Του παραγωγικού, γνωστικού και τεχνολογικού μετασχηματισμού της οικονομίας,
2. Της δημιουργίας εγχώριας προστιθέμενης αξίας,
3. Της βελτίωσης του ισοζυγίου πληρωμών, καθώς και στην προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας και την ενίσχυση της απασχόλησης.

Για κάθε επιχειρηματική πρόταση θα αθροίζονται μόρια με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, που θα αφορούν κυρίως την βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας, της Ποιότητας και της Εξωστρέφειας, την προώθηση της Πράσινης Επιχειρηματικότητας, καθώς και την Αναδιάρθρωση, την Απασχόληση και την Ισόρροπη Ανάπτυξη.

4. ΕΝΕΡΓΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ-ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Στα πλαίσια του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007 – 2013 ΕΣΠΑ και με σκοπό την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα και τη δυνατότητα παροχής χρηματοδότησης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με χαμηλό κόστος δανεισμού, έχουν προκηρυχθεί τα εξής προγράμματα, με περιοχή εφαρμογής σε όλη τη χώρα:

❖ Συγχρηματοδοτούμενα Δάνεια JEREMIE για επενδύσεις σε τεχνολογίες Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών (ICT)

Το Jeremie Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ICT-Information and Communication Technologies) είναι χρηματοπιστωτικό προϊόν στα πλαίσια της πρωτοβουλίας JEREMIE. Αφορά σε συγχρηματοδοτούμενα χαμηλότοκα δάνεια για την υλοποίηση επενδύσεων σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ICT – Information and Communication Technologies). Τα δάνεια χορηγούνται από τις τράπεζες Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και Εμπορική Bank με τραπεζικά κριτήρια.

Επιχειρησιακό πρόγραμμα: "Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα"

Περίοδος υποβολής: 1/1/2012 - 30/10/2013

❖ Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος - Δράση: Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση απορριμμάτων, Πράσινες υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Η Δράση αφορά τη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους για τη χρηματοδότηση επενδύσεων από επιχειρήσεις στους τομείς: Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση απορριμμάτων, Πράσινες υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας . Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης -

ETEAN ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση απορριμμάτων, Πράσινες υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας ανέρχονται σε 150εκατ €, εκ των οποίων 50εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 100εκατ € από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Περίοδος υποβολής: 30/12/2011, Έως εξαντλήσεως του διαθέσιμου προϋπολογισμού

❖ Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Τράπεζα Πειραιώς - Δράση: Καινοτόμα Επιχειρηματικότητα, Εφοδιαστική αλυσίδα, Τρόφιμα, Ποτά.

Η Δράση αφορά σε χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους για τη χρηματοδότηση επενδύσεων από επιχειρήσεις στους τομείς Καινοτόμα Επιχειρηματικότητα, Εφοδιαστική αλυσίδα, Τρόφιμα, Ποτά. Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης ΑΕ ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Τράπεζα Πειραιώς. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Καινοτόμα Επιχειρηματικότητα, Εφοδιαστική αλυσίδα, Τρόφιμα, Ποτά ανέρχονται σε 150εκατ €, εκ των οποίων 50εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 100εκατ € από την Τράπεζα Πειραιώς.

Περίοδος υποβολής: 30/12/2011, Έως εξαντλήσεως του διαθέσιμου προϋπολογισμού.

❖ Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την ΕFG Eurobank Εργασίας - Δράση: Εξωστρέφεια.

Η Δράση Εξωστρέφεια αφορά στη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους για τη χρηματοδότηση επενδυτικών - επιχειρηματικών σχεδίων που έχουν σχέση με την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων. Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN ΑΕ πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Τράπεζα EFG Eurobank Εργασίας. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης ανέρχεται σε 210 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 70 εκατ. ευρώ είναι η συμμετοχή του Ταμείου Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 140 εκατ. ευρώ από την EFG Eurobank Εργασίας.

Περίοδος υποβολής: 30/12/2011 έως εξαντλήσεως προϋπολογισμού.

❖ Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος - Δράση: Επιχειρηματικότητα των Νέων

Η Δράση Επιχειρηματικότητα των Νέων αφορά στη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους στις επιχειρήσεις που έχουν ήδη ενταχθεί στον Επενδυτικό Νόμο (Ν.3908/25.01.2011). Η δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης - ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Επιχειρηματικότητα των Νέων ανέρχονται σε 90εκατ €, εκ των οποίων 30εκατ €αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 60εκατ €από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Περίοδος υποβολής: 30/12/2011, Έως εξαντλήσεως του διαθέσιμου προϋπολογισμού.

❖ Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Alpha Τράπεζα - Δράση: Γενική Επιχειρηματικότητα.

Η Δράση Γενική Επιχειρηματικότητα αφορά στη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους στις επιχειρήσεις που έχουν ήδη ενταχθεί στον Επενδυτικό Νόμο (Ν.3908/25.01.2011). Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης - ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Alpha Τράπεζα. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Γενική Επιχειρηματικότητα ανέρχονται σε 300εκατ €, εκ των οποίων 100εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 200εκατ € από την Alpha Τράπεζα.

Περίοδος υποβολής: 30/12/2011, Έως εξαντλήσεως του διαθέσιμου προϋπολογισμού.

❖ "Microfinance (Μικροδάνεια)" - Ευνοϊκά δάνεια για Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις μέσω του χρηματοδοτικού εργαλείου JEREMIE

Το "Microfinance (Μικροδάνεια)" είναι το 2ο χρηματοδοτικό μέσο στα πλαίσια της πρωτοβουλίας JEREMIE και αφορά στη χορήγηση δανείων έως 25.000 Ευρώ για Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις, που λειτουργούν από την 1/1/2005. Τα δάνεια χορηγούνται μέσω της Τράπεζας Alpha Bank με τραπεζικά κριτήρια.

Επιχειρησιακό πρόγραμμα: ΕΠ "Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα"

Περίοδος υποβολής: 30/11/2011 - 31/8/2012, εκτός εάν ο προϋπολογισμός του προγράμματος εξαντληθεί νωρίτερα.

❖ Ευνοϊκά δάνεια επιμερισμού ρίσκου για Πολύ Μικρές και Μικρές Επιχειρήσεις μέσω του χρηματοδοτικού εργαλείου JEREMIE

Η πρωτοβουλία JEREMIE ενισχύει μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν μέχρι 50 άτομα προσωπικό και έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ. Το συγκεκριμένο προϊόν χρηματοδοτεί τη χορήγηση δανείων με μειωμένο επιτόκιο και μειωμένες εξασφαλίσεις μέσω των τραπεζών Εθνική

και Alpha Bank. Τα δάνεια για κάθε επιχείρηση μπορεί να είναι ύψους έως και 250.000€. Ο επιχειρηματίας που θα χρηματοδοτηθεί μέσω του προϊόντος JEREMIE θα καταβάλει επιτόκιο μόνο για το 50% του δανείου, ποσό που αντιστοιχεί στην ιδιωτική συμμετοχή. Το ποσό επιτοκίου που αντιστοιχεί στο υπόλοιπο 50% θα καλυφθεί μέσω του ΕΣΠΑ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Χρηματοδοτείται η απόκτηση υλικών και άυλων παγίων καθώς και κεφάλαιο κίνησης για την ανάπτυξη και την επέκταση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων.

Επιχειρησιακό πρόγραμμα: ΕΠ "Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα"

Περίοδος υποβολής: 22/2/2011 έως εξαντλήσεως προϋπολογισμού.

5. ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Για την επιβίωση της ελληνικής οικονομίας είναι κοινώς αποδεκτό ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον της Ελλάδας πρέπει να διαμορφωθεί έτσι ώστε να προσελκύσει επενδυτές και να προάγει την επιχειρηματικότητα. Οι προτεινόμενες από το κράτος διατάξεις, σε συνδυασμό με τα πακέτα συγχρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση που αναφέρθηκαν παραπάνω, επιβάλλεται να εμπλουτιστούν και να εφαρμοστούν έτσι ώστε να συμβάλλουν καθοριστικά στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικότερου προς τις επιχειρήσεις, που θα διευκολύνει την ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων και την επένδυση σε δημιουργία και σε ανάπτυξη επιχειρήσεων.

Ανάκαμψη και ανάπτυξη με κινητοποίηση του ιδιωτικού επιχειρηματικού τομέα

Ύψιστη προτεραιότητα αποτελεί η ανάπτυξη οικονομικής στρατηγικής για την ανάκαμψη και την ανάπτυξη. Αν δεν περιοριστεί η ύφεση, τίθενται υπό αίρεση και οι δημοσιονομικοί στόχοι που έχουν τεθεί στη χώρα μας. Στις σημερινές συνθήκες, ανάπτυξη σημαίνει πρωτίστως κινητοποίηση του ιδιωτικού επιχειρηματικού τομέα. Προαπαιτούμενα της ανάπτυξης είναι: Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και η άρση της αβεβαιότητας. Η δημιουργία περιβάλλοντος που θα ευνοεί την επιχειρηματική πρωτοβουλία. Η μεταφορά πόρων από το δημόσιο τομέα προς την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών στον ιδιωτικό τομέα και, γενικότερα, από τον τομέα των μη διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών προς τον τομέα των διεθνώς εμπορεύσιμων. Η ουσιαστική πάταξη και οριστική εξάλειψη της γραφειοκρατίας που εξέθρεψε για δεκαετίες το πελατειακό κράτος, σε όλο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης.

Δράσεις για την ανάπτυξη

Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει επισημάνει από το 2010 την ανάγκη ενός συνεκτικού Σχεδίου Δράσης για την Ανάπτυξη, το οποίο θα βαδίζει παράλληλα με τη δημοσιονομική προσαρμογή, θα εξειδικεύει τις διαρθρωτικές πολιτικές και θα παρέχει ένα πλαίσιο για το συντονισμό των δράσεων των δημόσιων φορέων που ενισχύουν την ανάπτυξη, χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο τους δημοσιονομικούς στόχους.

Ένα τέτοιο σχέδιο απαιτείται κατ' εξοχήν σήμερα, με τις ακόλουθες επιδιώξεις:

Επιδιώξεις άμεσης απόδοσης

- Μεταρρυθμίσεις που θα συμβάλουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπως είναι η αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας και η ελάφρυνση του διοικητικού βάρους των επιχειρήσεων, η απλοποίηση του κανονιστικού-ρυθμιστικού πλαισίου και η αποκατάσταση του ανταγωνισμού στις αγορές.

- Επιτάχυνση του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων, οι οποίες, πέραν των εσόδων που μειώνουν το χρέος, δημιουργούν πρόσθετες επενδύσεις, ώστε να αξιοποιηθούν τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτώνται. Οι αποκρατικοποιήσεις δημιουργούν ευκαιρίες για ξένες άμεσες επενδύσεις, οι οποίες συνεπάγονται μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση της παραγωγικότητας.

- Ταχύτερη αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ και εξασφάλιση πόρων από διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, για την επανεκκίνηση σημαντικών έργων υποδομής που έχουν διακοπεί.

Διαρθρωτικές αλλαγές για τη μετάβαση σε ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο

Πέρα όμως από τα μέτρα άμεσης απόδοσης, χρειάζεται μια μακρόπνοη πολιτική για την ανάπτυξη. Η πολιτική αυτή πρέπει να επιδιώξει σήμερα μεταρρυθμίσεις που θα ενθαρρύνουν τη μετάβαση σε ένα νέο εξωστρεφές αναπτυξιακό πρότυπο. Οι

μεταρρυθμίσεις αυτές πρέπει να εστιαστούν στην αλλαγή των δομών της παραγωγής και την άρση των στρεβλώσεων. Η είσοδος στη ζώνη του ευρώ δεν επέφερε σοβαρές διαφοροποιήσεις στη δομή της παραγωγικής δραστηριότητας, με αποτέλεσμα να διατηρείται χαμηλό το επίπεδο της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας.

Θετική εξέλιξη κατά τα δύο τελευταία χρόνια υπήρξε η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση του σχετικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Απαιτείται όμως μια διατηρήσιμη άνοδος της ανταγωνιστικότητας, που μπορεί να στηριχθεί κατά βάση στη συνεχή βελτίωση της παραγωγικότητας, με διαρθρωτικές αλλαγές άρσης των εμποδίων ώστε να επιτραπεί η μεταφορά πόρων προς την παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών. Τελικός στόχος είναι η διεύρυνση των εξαγωγών και η υποκατάσταση των εισαγωγών, δηλαδή η ενίσχυση της θέσης των εγχώριων προϊόντων στην εξωτερική και την τοπική αγορά. Οι εν λόγω διαρθρωτικές αλλαγές είναι: η ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών, υπηρεσιών και παραγωγικών συντελεστών, ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, η εξασφάλιση σταθερού φορολογικού συστήματος, φιλικού προς την ανάπτυξη, η επιτάχυνση των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης, ο εξορθολογισμός και η απλοποίηση του κανονιστικού-ρυθμιστικού περιβάλλοντος, η ενθάρρυνση της καινοτομίας, της έρευνας και της εξωστρέφειας, η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης.

Η αναγκαιότητα των παραπάνω αναφερόμενων έχει αναγνωριστεί και για πολλά έχουν αποφασιστεί μέτρα, ο ρυθμός υλοποίησής τους όμως παραμένει βραδύς, με αποτέλεσμα να μην είναι ακόμη ορατές οι θετικές τους επιδράσεις.

Στη σημερινή κρίσιμη συγκυρία, όλες αυτές οι αλλαγές πρέπει να προωθηθούν ταυτόχρονα, με αποφασιστικά βήματα, με συντονισμό και συνεργασία όλης της δημόσιας διοίκησης και των δυνάμεων της χώρας, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι μικρού μεγέθους, προσωπικές ή οικογενειακές, ακολουθούν εμπειρικές μεθόδους διοίκησης, εντάσσονται στη Β' κατηγορία Βιβλίων και έρχονται καθημερινά αντιμέτωπες με προκλήσεις που αφορούν στην τήρηση των νομικών και φορολογικών τους υποχρεώσεων, στην πρόσβασή τους στα απαιτούμενα δανειακά κεφάλαια από το τραπεζικό σύστημα καθώς και στην προώθηση της λειτουργίας τους με χρήση των αναπτυξιακών κινήτρων που θεσμοθετεί το κράτος.

Το ΠΔ 18/1992 Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων είναι το νομοθέτημα που ορίζει τις υποχρεώσεις τους και υπόκειται σε συνεχείς τροποποιήσεις.

Λόγω των δυσχερειών διερεύνησης της οικονομικής κατάστασης και του ατελούς χαρακτήρα των βιβλίων που τηρούν οι εν λόγω μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι Τράπεζες προκειμένου να αξιολογήσουν και να εγκρίνουν δάνεια δίνουν έμφαση πρωτίστως στα ποιοτικά στοιχεία και δευτερευόντως στα ποσοτικά. Οι τράπεζες, στα πλαίσια της εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης Βασιλείας II, βάσει της προβληματικής της ταξινόμησης διαχωρίζουν την επιχειρηματική τους πελατεία σε κατηγορίες πιστοληπτικής ικανότητας και πιστωτικού κινδύνου που αντιπροσωπεύει κάθε δανειοδοτούμενος.

Στα πλαίσια της τρέχουσας οικονομικής πραγματικότητας βασική προϋπόθεση για την επιβίωση και την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ο επιχειρηματίας ιδιοκτήτης πρέπει να έχει τις απαιτούμενες γνώσεις και ικανότητες ώστε με αποτελεσματικότητα να μπορεί:

-να ενημερώνεται συνεχώς για τις τροποποιήσεις του νομικού και φορολογικού καθεστώτος στο οποίο λειτουργεί η επιχείρησή του,

-να αναζητά τις καλύτερες χρηματοδοτικές λύσεις για την κάλυψη των δανειακών αναγκών της επιχείρησης και να μεριμνά ώστε να παρέχει στις τράπεζες με ταχύτητα, σαφήνεια και αξιοπιστία τα στοιχεία και τις πληροφορίες εκείνες που θα επιτρέψουν τη μέτρηση της πιστοληπτικής ικανότητας, επιδιώκοντας παράλληλα με το δανεισμό και το κατά το δυνατό χαμηλότερο κόστος δανεισμού.

-να γνωρίζει και να αξιοποιεί τα κίνητρα που παρέχει το κράτος για τη στήριξη της βιωσιμότητας και τη βελτίωση των επιδόσεων της επιχείρησης καθώς και τα προγράμματα που διευκολύνουν την πρόσβαση της επιχείρησής του στα απαιτούμενα δανειακά κεφάλαια.

Βιβλιογραφία

Μελέτη που εκπονήθηκε από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών για το ΚΕΜΕ/ΕΒΕΑ «Τραπεζικό Σύστημα και επιχειρήσεις» Αθήνα, Σεπτέμβριος 2007

Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος και Προβόπουλου στην 79η Ετήσια Γενική Συνέλευση μετόχων 24-4-2012

Ξανθάκης Μ. Αλεξάκης Χ. (2006), Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη ΑΕ

Ζαπουνίδης Κωνσταντίνος (2001), Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Αποφάσεων με πολλαπλά κριτήρια, Εκδόσεις Ανικουλα

Ζοπουνίδης Κ. Δούμπος Μ, Ματσατσίνης Ν. (1996), Πολυκριτήρια ευφυή συστήματα υποστήριξης αποφάσεων για την αξιολόγηση των επιδόσεων και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, Εκδόσεις Ελλην

Παπαδόπουλος Δ., Λαζαρίδης Ι. (2001), Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Σταματόπουλος Δ, Κώδικας φορολογικών βιβλίων και στοιχείων, Αθήνα 1998, εκδόσεις Σακκουλα

Σακέλλης Εμμανουήλ, Εκτίμηση αξίας επιχειρήσεων, συγχωνεύσεις και μετατροπές εταιριών, Αθήνα 1991

Haren Bergman, Joe Knight & John Case (2008), Χρηματοοικονομική Νοημοσύνη, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ

Φορολογία εμπορικών επιχειρήσεων με παραδείγματα, 5-3-2011 άρθρο στην ιστοσελίδα www.reporter.gr

Σιωμόπουλος Ιωάννης, Η φορολογία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τι θεωρείται εμπορικό εισόδημα, 20-2-2000, www.tovima.gr

Luehrman AT (1997) What's it worth? A general manager's guide to valuation, Harvard Business Review, διαθέσιμο στον ιστότοπο http://www.una.edu/faculty/blgordon/630%20Documents/Article-Manager%27s_Guide_to_Valuation.pdf

Ιστότοποι των τραπεζών Εθνική, Κύπρου, Αγροτική, Alpha, Attica bank.

www.ependyseis.gr

www.espa.gr

www.express.gr

www.taxheaven.gr

www.tovima.gr